

Sygn. akt **XX GC 197/18**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2021 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XX Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący –	sędzia Agnieszka Grzybczak-Stachyra
Protokolant –	stażysta Karolina Zagórska

po rozpoznaniu 16 listopada 2021 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **AG w W. (Austria) (poprzednio: (...) Bank (...) S.A. w W.)**

przeciwko **R. R. (1)**

o zapłatę

- zasądza od R. R. (1) na rzecz (...) AG w W. (Austria) kwotę 40.863,58 zł (czterdzieści tysięcy osiemset sześćdziesiąt trzy złote pięćdziesiąt osiem groszy) wraz z odsetkami ustawowymi od 22 listopada 2017r. do dnia zapłaty;
- w pozostałym zakresie oddala powództwo;
- ustala, że powód (...) AG w W. (Austria) ponosi 94% kosztów procesu, pozwany R. R. (1) 6 % kosztów procesu, pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu po uprawomocnieniu się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.

sędzia Agnieszka Grzybczak-Stachyra

Sygn. akt XX GC 197/18

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 22 listopada 2017 r. (data nadania) (...) Bank (...) S.A. w W. wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, aby R. R. (1) zapłacił na jego rzecz kwotę 948.904,40 zł wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od tej kwoty od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska powód na wstępie wskazał, że w dniu 19 września 2011 r. (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., w drodze sukcesji uniwersalnej na mocy art. 42e ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. 02.72.665 j.t.), wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce. Powód podał, iż następnie z dniem 31 grudnia 2012 r., na skutek połączenia spółek kapitałowych, (...) Bank (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. wstąpiła w ogół praw i obowiązków (...) S.A. w W..

Strona powodowa wyjaśniła, że przysługuje jej wymagalna wierzytelność pieniężna w łącznej kwocie 648.904,40 zł względem pozwanego, która powstała na tle realizacji Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości, indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 7 lutego 2008 r. wraz z późniejszymi zmianami (dalej jako „umowa”). Powód zaznaczył, że wobec braku spłaty rat kredytu, w dniu 9 grudnia 2015 r. skierował do pozwanego ostateczne wezwanie do zapłaty, a następnie pismem z dnia 1 sierpnia 2017 r. wypowiedział pozwanemu przedmiotową umowę kredytu. Ponadto, powód podniósł, iż wymieniona wierzytelność została zabezpieczona poprzez ustanowienie hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 920.000,00 zł, która obciąża nieruchomość położoną w J., dla której Sąd Rejonowy w J., Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Powód podał, że dochodzona przedmiotowym pozwem kwota 648904,40 zł obejmuje: 631.801,81 zł tytułem kapitału, 10.729,06 zł tytułem odsetek umownych naliczonych za okres od dnia 3 marca 2017 r. do dnia 15 września 2017 r., 6058,36 zł tytułem odsetek ustawowych za opóźnienie naliczonych od kwoty kapitału kredytu za okres od dnia 16 września 2017 r. do dnia 6 listopada 2017 r., tj. do dnia poprzedzającego wystawienie wyciągu z ksiąg bankowych, 315,17 zł tytułem naliczonych opłat, prowizji i innych należności (pozew – k. 2 – 162).

Pismem z dnia 29 grudnia 2017 r. strona powodowa sprostowała petitum wniesionego pozwu poprzez wskazanie kwoty 648.904,40 zł jako kwoty należności głównej dochodzonej pozwem w niniejszej sprawie (pismo powoda – k. 168).

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym w dniu 8 stycznia 2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie XX Wydział Gospodarczy uwzględnił w całości żądanie powoda (nakaz zapłaty – k. 170).

Od powyższego nakazu zapłaty w dniu 5 lutego 2018 r. strona pozwana wniosła zarzuty wnosząc o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W zarzutach strona pozwana również wniosła o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z nieważnej Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) zawartej pomiędzy powodem i pozwanym w J. w dniu 7 lutego 2008 r. Nadto, w wypadku uznania przez Sąd braku podstaw do uwzględnienia wyżej wymienionego żądania, strona pozwana wniosła o stwierdzenie bezskuteczności postanowień umowy zawierających klauzule waloryzacyjne zobowiązania, polegające na ustaleniu wartości kredytu po kursie kupna waluty franka szwajcarskiego ustalonego przez powoda oraz wartości kredytu do spłaty po kursie sprzedaży również przez niego ustanowionym.

W uzasadnieniu zarzutów strona pozwana podniosła, że roszczenie wynikające z Umowy jest roszczeniem bezzasadnym, albowiem postanowienia umowy pozostają w sprzeczności z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa, co w konsekwencji czyni tę umowę nieważną na podstawie art. 58 k.c. Pozwany wskazał także, iż kwestionuje w pozwie zawarte twierdzenia i żądania w całości jako nieistniejące.

Ponadto, w zarzutach zaznaczono, iż w wypadku nieuwzględnienia przez Sąd wniosku o stwierdzenie nieważności umowy, strona pozwana podniosła, że znajdujące się w umowie oraz stanowiącym jej integralną część Regulaminie postanowienia kształtujące klauzule waloryzacyjne pozostają w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego i jako takie winny zostać uznane za bezskuteczne. Zdaniem strony pozwanej, pozbawienie treści stosunku prawnego łączącego strony tychże klauzul prowadzi do uznania, że w chwili złożenia przez powoda wypowiedzenia umowy, pozwany nie zalegał ze spłatą poszczególnych rat kredytu z uwagi na nadwyżkę, jaka powstała wskutek uiszczenia przez pozwanego spłat wcześniejszych rat kredytu na podstawie klauzul waloryzacyjnych opartych na niekorzystnych i niedopuszczalnych w okolicznościach niniejszej sprawy kursach walut. Zatem, w ocenie pozwanego, nie istniały podstawy do wypowiedzenia umowy oraz do żądania uiszczenia kwoty stanowiącej całość zadłużenia.

Zdaniem pozwanego, strona powodowa nie wykazała podstaw do wyliczenia dochodzonego roszczenia, albowiem jego wysokość uzależniona jest wyłącznie od zasad przyjętych w Regulaminie. Pozwany wskazał, że z treści § 1 umowy

wynika jedynie ogólnie, iż świadczenie ustalane jest na podstawie reguł Regulaminu. W ocenie pozwanego, taki stan rzeczy oznacza, że powód nie wykonał obowiązku związanego z ciężarem dowodowym formułowanego roszczenia.

W ocenie pozwanego, umowa dotknięta jest wadami prawnymi powodującymi jej nieważność w rozumieniu art. 58 k.c. Skutek nieważności pozwany wywodził z faktu, że zawarta umowa realizuje dyspozycję art. 58 § 1 i 2 k.c. jako sprzeczna z przepisami ustawy i zasadami współżycia społecznego, w szczególności narusza postanowienia art. 69 ust. 2 pkt 2 oraz 69 ust. 1 PrBank oraz przekracza granicę swobody umów z art. 353(1) k.c. Pozwany podkreślił, że Umowa przede wszystkim nie realizuje normy zawartej w art. 69 ust. 2 pkt 2 PrBank, ponieważ nie określa kwoty kredytu z uwagi na zastosowane mechanizmy waloryzacji.

Pozwany podał, że w umowie kredytu z dnia 2 lutego 2008 r. kwota kredytu została określona na 458.780,00 zł indeksowane kursem CHF. Tym samym saldo zadłużenia było ostatecznie wyrażone w walucie CHF poprzez wyliczenie kwoty uruchomionej transzy kredytu w złotych polskich za pomocą kursu kupna CHF określonego w Tabeli kursów sporządzonej przez powoda. Z kolei spłaty poszczególnych rat pozwany dokonywał ponownie w złotych polskich, po przeliczeniu rat określonych w harmonogramie spłat we frankach szwajcarskich z zastosowaniem kursu sprzedaży walut określonego w Tabeli Kursów sporządzonej przez powoda do CHF obowiązującego w dniu spłaty poszczególnych rat.

Pozwany wskazał, iż działanie dwustopniowej klauzuli waloryzacyjnej przy przyjęciu raz kursu kupna, a raz sprzedaży zmuszało pozwanego do ponoszenia znacznych dodatkowych nakładów finansowych na rzecz powoda. Pozwany nadmienił, iż stosowanie podwójnej klauzuli waloryzacyjnej przez powoda polegało na przeprowadzaniu dwustopniowej operacji. W pierwszym kroku powód przeliczał wskazaną w umowie kwotę złotych na franki szwajcarskie, stosując w tym celu kurs kupna CHF. Zdaniem pozwanego, w ten sposób powód uzyskiwał wyższą kwotę zadłużenia pozwanego. Pozwany zaznaczył, że ustalenie przez powoda niższego kursu kupna pozwoliło na zwiększenie kwoty kredytu należnego do spłaty przez pozwanego łącznie o sumę 7.449,83 CHF, a więc 17.019,78 zł w porównaniu z kursem średnim. Drugi krok zastosowania mechanizmu podwójnej waloryzacji polegał na tym, że pozwany dokonywał spłat poszczególnych rat po ich przeliczeniu na złote według kursu sprzedaży CHF ustalonego przez powoda. Pozwany wskazał, że kurs sprzedaży jest zawsze wyższy niż kurs kupna waluty, gdyż zawiera marżę, jaką bank zarabia na obrocie dewizami, czyli tzw. spread walutowy. W ten sposób pozwany ponownie powiększył swój zysk, zawyżając kwotę należną do spłaty. W zarzutach pozwany wskazał, że ukształtowanie klauzuli podwójnej waloryzacji zapewniło powodowi dodatkowe korzyści kosztem pozwanego, bez świadczenia jakiegokolwiek usługi w zamian. Pozwany nadmienił, iż sporządzone wyliczenie oparte o autentyczne kursy zastosowane przez pozwanego prowadzą do wniosku, że już w chwili przewalutowania kredytu pozwany stracił łącznie 31.924,80 zł w porównaniu z kursami NBP. Strona pozwana podniosła również, że nawet gdyby pozwany zdecydował się spłacić kredyt w tym samym dniu, w którym go przewalutował, musiałby liczyć się z koniecznością zapłaty kwoty znacznie wyższej od kwoty poddanej przewalutowaniu, mimo braku adekwatnego świadczenia wzajemnego w tym zakresie. Zdaniem pozwanego, takie przeliczenia budzą wątpliwości, co do tego jakiej wysokości kredytu faktycznie udzielono, ponieważ określone przez powoda saldo zadłużenia nie odpowiadało kwocie kredytu wskazanej w umowie. Strona pozwana wskazała, że także nie znała i nie była w stanie obliczyć wysokości wynikającego z umowy świadczenia. Pozwany w chwili zawarcia umowy nie mógł znać kursu, według którego ustalona zostanie faktyczna kwota kredytu. W ocenie pozwanego, kwota kredytu stanowiła niewiadomą, albowiem wymienionego iloczynu nie dało się wyliczyć. Pozwany podał, że umowa w żadnym miejscu nie definiuje tabeli kursów wymiany walut banku, nie wskazuje jakie obiektywne, sprawdzalne czynniki brane są pod uwagę przy modelowaniu kursów wymiany walut, do których odnosi się powód. Według pozwanego, oznacza to, że powód ustalił tabelę samodzielnie i dowolnie, a zatem mógł samodzielnie manipulować wartością kursu kupna waluty w taki sposób, aby w dacie uruchomienia kredytu był on najbardziej korzystny dla niego. W konsekwencji oznaczenie wysokości świadczenia pozostawiono wierzycielowi, bez oparcia na obiektywnej podstawie. Pozwany wskazał, że ukształtowanie w sposób istotnie dowolny, nieokreślony w umowie dostatecznie precyzyjny wysokość kursu, według którego obliczane były raty spłaty kredytu oraz bieżące saldo zadłużenia jest niezgodne nie tylko z art. 69 PrBank, ale także z art. 353(1) k.c. W ocenie pozwanego, opisane ułożenie praw i obowiązków stron umowy jest sprzeczne z naturą stosunku umownego, gdyż za taki uznać należy

stosunek prawny, którego treść mogłaby być następnie dowolnie kształtowana przez jedną ze stron. Pozwany wskazał również, że umowa stron może również zostać uznana za nieważną z uwagi na jej sprzeczność z zasadami współzycia społecznego. Zdaniem pozwanego, umowa rażąco narusza zasadę równości stron zapewniając powodowi prawo do jej jednostronnego, swobodnego modyfikowania. W ocenie strony pozwanej, niezgodność postanowień umowy z art. 69 PrBank oraz art. 353(1) k.c. powoduje jej bezwzględną nieważność stosownie do art. 58 k.c. Nieważność ta dotyczy zapisów odnoszących się do kwoty kredytu oraz wysokości zobowiązania pozwanego z tytułu spłaty kredytu, w tym wysokości rat spłaty kredytu. Pozwany podał, że są to postanowienia umowy charakteryzujące główne świadczenie stron, co umożliwia utrzymanie w mocy umowy w pozostałym zakresie zgodnie z art. 58 § 3 k.c. i czyni ją nieważną w całości (zarzuty – k. 175 – 200).

W odpowiedzi na zarzuty pozwanego strona powodowa wniosła o utrzymanie w całości w mocy wydanego w sprawie nakazu zapłaty. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazała, że zgodnie z § 5 ust. 1 umowy pozwany był zobowiązany do zapewnienia na rachunku rozliczeniowym wskazanym w potwierdzeniu jako rachunek spłaty kredytu, wystarczającej ilości środków na pokrycie kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych w terminach spłaty. Brak zasilenia rachunku wystarczającą ilością środków na pokrycie zobowiązań powodował, że bank od dnia, w którym miała nastąpić spłata stosował opłatę za obsługę nieterminowej płatności, określoną w Tabeli opłat i prowizji. Strona powodowa podniosła, że zgodnie § 4 ust. 2 i 3 umowy, od wykorzystanego kredytu powód naliczał odsetki według zmiennej stopy procentowej opartej o zmienną stawkę LIBOR 3M oraz stałą marżę banku 2.75 p.p., które na dzień zawarcia umowy wynosiło 5.42% p.a. Powód zaznaczył, że w dniu 23 grudnia 2009 r. strony zawarły porozumienie o restrukturyzacji kredytu udzielonego na podstawie umowy kredytu firmowego za zakup lub remont nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...). Zgodnie z § 1 ust. 1 porozumienia, strony wskazały, że zadłużenie pozwanego na dzień 10 grudnia 2009 r. wynosi 569.206,50 zł, co stanowi równowartość 201.133,04 CHF, w tym kapitał 200.861,85 zł, wymagalne odsetki 0.00 CHF. W § 1 ust. 2 porozumienia pozwany oświadczył, że uznaje roszczenia powoda z tytułu zawartej umowy, co do zasady oraz co do wysokości zadłużenia określonego w ust 1. Strony postanowiły, że kredyt będzie oprocentowany według zmiennej stopy procentowej opartej o zmienną stawkę LIBOR 3M oraz stałą marżę 1,75 p.p. Na dzień podpisania porozumienia oprocentowanie wynosiło 2,00 % p.a. Strona pozwana wskazała, że zgodnie z § 4 ust. 1 i 2 porozumienia, pozwany był zobowiązany do zapewnienia na rachunku rozliczeniowym wskazanym w potwierdzeniu jako rachunek spłaty kredytu wystarczającej ilości środków na pokrycie kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych w terminach spłaty. Brak zasilenia rachunku wystarczającą ilością środków na pokrycie zobowiązań powodował, że bank od dnia, w którym miała nastąpić spłata stosował opłatę za obsługę nieterminowej płatności, określoną w Tabeli opłat i prowizji (§ 5 ust. 3 porozumienia).

Strona powodowa podniosła również, że z uwagi na zawarcie przedmiotowej umowy przez pozwanego w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, rozważania pozwanego dotyczące charakteru zawartej umowy i powoływanie się na rzekomo niezgodne z prawem zapisy, dotyczące klauzul indeksacyjnych i waloryzacyjnych uznać należy za całkowicie chybione, albowiem pozwany nie jest konsumentem. Zdaniem powoda, wszelkie rozważania pozwanego dotyczące niezgodnych z prawem klauzul indeksacyjnych i waloryzacyjnych na podstawie art. 384 k.c. i art. 385(1) k.c. nie mają zastosowania, ponieważ pozwany zawarł umowę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej.

Powód wskazał również, że z przedłożonych do akt sprawy dokumentów tj. wyciągu jednoznacznie wynika wysokość dochodzonego pozwem roszczenia. Podniósł także, iż w okresie zawierania umowy kredytu nie obowiązywał art. 69 ust. 2 prawa bankowego, który do wymów formalnych umowy kredytu nie zaliczał wskazania szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursów walut. Obowiązywał natomiast art. 111 ust. 1 pkt 4 oraz art. 5 ust. 2 pkt 7 ustawy Prawo bankowe stanowiący umocowanie dla banku do określania stosowanych kursów walut oraz obowiązek ich publikowania. Powód podał, że przed wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, bank nie miał obowiązku szczegółowego określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut. Powód podniósł, iż nowela nałożyła na banki nowe obowiązki, które wcześniej nie obowiązywały i wprowadziły dla kredytobiorców już zawartych umów roszczenie o stosowną zmianę umowy.

Strona powodowa dodatkowo wskazała, że kursy walut stosowane przez powoda wynikały z czynników od niego niezależnych, będących wynikiem zmian zachodzących na rynkach walutowych (kursy średnie publikowane przez NBP, rynkowe kursy odpowiednich par walut, ocena bieżącej sytuacji rynkowej, dokonywana przez Departament Skarbu). Powód podkreślił, że aktualizacja kursów walut zamieszczanych w tabelach kursów walut powoda przebiegła zgodnie z wewnętrzną procedurą powoda określoną w dokumencie Polityki ustalania i aktualizacji kursów wymiany walut oraz przygotowania i aktualizacji tabeli kursowej w (...) S.A., przy czym kluczowe zapisy zawarte zostały w rozdziale czwartym, który dokładnie opisuje czynności dokonywane przy ustalaniu kursów walut. Zgodnie z § 3 i 4 dokumentu, ustalany jest spread walutowy, który następnie łączony jest z parami EURPLN i USDPLN. Po dokonaniu tych czynności dokonywano wyliczeń pozostałych kursów tj. CHF, CZKPLN, JPYPLN itd.

Powód podniósł także, że w przypadku zawartej umowy o kredyt nie ma podstaw do uznania czynności za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego. Zdaniem powoda, nawet gdyby przyjąć, że świadczenia stron nie miały charakteru ekwiwalentnego to brak ekwiwalentności nie uzasadnia nieważności umowy. Powód nadmienił, że art. 388 § 1 k.c. stanowi szczególną regulację konsekwencji naruszenia zasad współżycia społecznego, wyłączając zastosowanie art. 58 § 2 k.c. w przypadku dysproporcji (nie ekwiwalentności) świadczeń. W konsekwencji, pozwany zobowiązany był do wykazania, że zachodzą przesłanki do uznania, iż w niniejszej sprawie mamy do czynienia z wyzyskiem. W ocenie strony powodowej, pozwany powinien był wykazać, że powód wykorzystał jego przymusowe położenie, niedołęstwo lub niedoświadczenie. Pozwany jednak tego nie uczynił z tego względu, że nie miały one miejsca. Powód w piśmie podniósł też, że przesłanki wyzysku nie są spełnione, a nawet gdyby były to pozwany nie może skutecznie powoływać się na wyzysk z uwagi na upływ 2-letniego terminu zawitego (replika na zarzuty – k. 238 i nast.).

W odpowiedzi na replikę powoda strona pozwana wskazała, że powód nie pouczył pozwanego w prawidłowy sposób o regułach mechanizmu waloryzacyjnego w jego umowie kredytu, w tym o sposobie ustalania kursów. Powód nie pouczył również pozwanego prawidłowo o samym ryzyku kursowym. Pozwany podał, iż pouczenie o ryzyku kursowym, które przytacza powód sformułowane zostało w taki sposób, że wzrosnąć może tylko wysokość rat płaconych co miesiąc, podczas gdy w rzeczywistości rosły zarówno raty, jak i całkowite saldo pozostałe do spłaty. Strona pozwana nadmieniła także we wniesionym piśmie, że kredytobiorcy nie byli informowani o szczególnym rodzaju ryzyka walutowego, wiążącego się z kursami walut takich np. jak CHF, sztucznie utrzymywanych na określonych niskich poziomach, ani o potencjalnych skutkach decyzji banku centralnego - emitenta danej waluty. W piśmie wskazano, że nawet gdyby pozwany był informowany w kilku ogólnych zdaniach o ryzyku kursowym, nie była to informacja dostateczna w kontekście waluty podwyższonego ryzyka jakim jest CHF – jej ekspozycji na polityczne decyzje rządu szwajcarskiego. Nie było informacji o sztucznym, administracyjnym utrzymywaniu kursu CHF przez centralny bank Szwajcarii (SNB), i realnej groźbie jego wzrostu nawet o kilkadziesiąt punktów procentowych w razie zaprzestania przez bank centralny Szwajcarii korygowania kursu CHF. Pozwany podał, że w 2007 r. i 2008 r. istniało bardzo wysokie prawdopodobieństwo, iż kurs franka szwajcarskiego będzie systematycznie rosł. Pouczenie o ryzyku kursowym powinno wskazywać dane długoterminowe (ok. 30 letnie), na których oparty jest powyższy wykres, ponieważ kredyt udzielony został na podobny, długoterminowy okres. Natomiast, zdaniem pozwanego, powód zabezpieczył się przed sytuacją odwrotną – gdyby kurs franka szwajcarskiego jednak zaczął spadać – w postaci zapewnienia sobie możliwości jednostronnego ustalania jego kursu, a także przeliczenie kwoty kredytu po kursie kupna przy jego uruchomieniu. Niezależnie od tego powód i tak zawyżał kurs sprzedaży franka szwajcarskiego przy spłacie kolejnych rat, a więc wykorzystał w praktyce możliwość, którą dała mu treść klauzuli waloryzacyjnej. Powyższe, zdaniem pozwanego, doprowadziło do zachwiania równowagi praw i obowiązków stron stosunku zobowiązaniowego – powód przerzucił ryzyko kursowe na swojego kontrahenta, co nie może zasługiwać na aprobatę z punktu widzenia takich zasad współżycia społecznego jaka zasada szacunku wobec kontrahenta, uczciwości, zaufania, rzetelności, fachowości, zasada dobrych obyczajów handlowych, a także zasada przyzwoitości. Strona pozwana we wniesionym piśmie procesowym zaznaczyła, że w latach 2007-2010, tj. wtedy gdy powód udzielał najwięcej kredytów indeksowanych i denominowanych walutą franka szwajcarskiego i zależało mu na jak największej liczbie klientów, odchylenie kursów sprzedaży CHF ustalanych przez powoda sięgało rzędu 7-10 groszy powyżej średniego kursu NBP. Natomiast w momencie, gdy powód pozyskał już znaczną grupę klientów kredytów indeksowanych i denominowanych do waluty CHF, tj. na początku 2010 r. nagle, skokowo podniósł ustalone przez siebie kursy sprzedaży CHF. Pozwany

wskazał, że pozwany od 2010 r. powód zrewidował swoją politykę ustalania kursów sprzedaży CHF dopiero w wyniku uwolnienia kursu CHF przez Bank Szwajcarii, tj. na początku 2015 r., czyli wtedy gdy problem kredytów indeksowanych i denominowanych stał się przedmiotem ożywionej debaty społecznej. Pozwany podniósł, że nawet ustawa antyspreadowa z 2011 r. nie spowodowała zmniejszenia zjawiska zażywania kursu sprzedaży CHF przez powoda. Pozwany podał, iż obniżenie przez powoda „spreadów” w 2015 r. wskutek rekomendacji (...) spowodowanej uwolnieniem kursu CHF przez Bank Szwajcarii wskazuje per facta concludentia na fakt, że spread zależał tylko i wyłącznie od decyzji powoda, a nie od rzekomego kursu walutowego. Pozwany zaznaczył, że kurs średni NBP wyznaczany jest zawsze w taki sam sposób określony w uchwale Zarządu NBP nr (...).

Strona pozwana w piśmie wskazała, że powód odnosił korzyści w chwili przeliczenia kredyty pozwanego na franki szwajcarskie oraz przy spłacie każdej kolejnej raty, niezależnie od tego ile wynosił rynkowy kurs CHF (niezależnie od tego, czy był wysoki czy niski). Zdaniem pozwanego, powód zapewnił sobie stały zarobek przy każdej racie – niezależny od jakichkolwiek wahań obiektywnego kursu franka szwajcarskiego. Gdy kurs franka szwajcarskiego utrzymywał się na niskim poziomie, to rzeczywiście rata pozwanego również się zmniejszała – ale nie zmniejszał się ukryty zarobek powoda, który był jego zyskiem kosztem pozwanego.

Pozwany podniósł także, że zawarte do umowy aneksy nie mogły konwalidować bezwzględnej nieważności umowy kredytu – gdyż nie da się sanować bezwzględnie nieważnej umowy. Tak samo nie można uznać długu, który nie istnieje, ponieważ uznanie długu jest związane kazualnie z istnieniem długu i tak samo przez się nie może rodzić żadnego zobowiązania.

Ponadto, zdaniem pozwanego, to powód powinien udowodnić ewentualną należną wysokość pobieranych rat wobec skutecznego zakwestionowania przez pozwanego zasadności ich pobierania (w całości czy też w części), albowiem wobec bezskuteczności (nieważności) postanowień dotyczących indeksacji, powód utracił prawo do pobierania rat obliczonych na tej podstawie (pismo pozwanego – k. 829 – 850).

Pismem z dnia 10 września 2019 r. strona powodowa podtrzymała swoje stanowisko w sprawie. Dodatkowo wskazała, że w § 1 ust 1 porozumienia restrukturyzacji kredytu z dnia 23 grudnia 2009 r. strony wskazały, iż zadłużenie pozwanego na dzień 10 grudnia 2009 r. wynosi 569.206,50 zł, co stanowi równowartość 201.133,04 CHF, w tym kapitał 200.861,85 CHF, prowizje i opłaty 0,00 CHF. Nadto, powód wskazał, że w § 1 ust. 2 porozumienia pozwany oświadczył, że uznaje roszczenia banku z tytułu zawartej umowy kredytu, co do zasady oraz co do wysokości zadłużenia określonego w ust. 1. W dniu 9 grudnia 2010 r. strony podpisały kolejny aneks, który zawierał identyczne postanowienia. Ponadto, w § 7 ust. 2 umowy kredytu (§ 6 ust. 2 porozumienia), pozwany wyraził zgodę, aby przy pobraniu środków pieniężnych z jego rachunku bankowego bank stosował kursy zgodnie z obowiązującą w banku Tabelą kursów (...) w dniu pobrania środków pieniężnych z rachunku bankowego. Powód zaznaczył, że od maja 2012 r. pozwany dokonywał spłaty kredytu bezpośrednio w walucie CHF (pismo powoda – k. 995-996).

W toku postępowania Sąd uprzedził strony o możliwości rozpoznania sprawy w oparciu o przepisy regulujące bezpodstawne wzbogacenie, w szczególności nienależne świadczenie i wezwał do zajęcia stanowisk (k.1349 – protokół rozprawy)

Pismem z dnia 13 października 2021 r. pozwany podniósł zarzut potrącenia wierzytelności pozwanego o zwrot kwot nienależnie uiszczonych na rzecz powoda na podstawie nieważnej umowy kredytu to jest w łącznej wysokości 465.089,36 zł obliczonej według kursu średniego CHF z dnia pisma to jest w wysokości 4,2684 zł z wierzytelnością powoda o zwrot nienależnie wypłaconego kapitału w wysokości 458.780 zł. W przypadku uznania przez sąd że zarzut potrącenia jest bezskuteczny pozwany oświadczył że korzysta sprawa zatrzymania roszczenia powoda o zwrot świadczenia w postaci nienależnie wypłaconego kredytu wysokości 458780 zł dopóki powód nie zaoferuje pozwanemu zwrotu kwoty 119.574,76 zł oraz 80.947,10 CHF. Pozwany z daleko idącej ostrożności podniósł również zarzut przedawnienia roszczenia kondykcijnego banku o zwrot kapitału wypłaconego kredytu na podstawie nieważnej umowy kredytu, a także wszelkich innych potencjalnych roszczeń banków (k.1369 – 1371).

Pozwany złożył również dowód doręczenia pozwanemu bankowi przedmiotowego pisma z obejmującego zarzut potrącenia (k. 1374) oraz pełnomocnictwo uprawniające do złożenia takiego oświadczenia (k.1372)

Postanowieniem z dnia 16 listopada 2021 r. Sąd na podstawie art. 11 ust. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 6 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (DZ. U. z 2019 r., poz. 1469), z urzędu uchylił nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w dniu 8 stycznia 2018 roku na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych i postanowił w dalszym ciągu rozpoznać sprawę z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym (k.1384 – postanowienie).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 7 lutego 2008 r. R. R. (1) zawarł z (...) S.A. spółka akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W. Umowę Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...).

Zgodnie z § 1 ust. 1 umowy, Bank udzielił kredytobiorcy kredytu w kwocie 458.780,00 PLN, w tym prowizja za udzielenie kredytu w kwocie 6.780,00 PLN, na warunkach określonych w umowie oraz „Regulaminie kredytowania przedsiębiorców w (...) (dalej zwanym „Regulaminem”). Informacja o kwocie kredytu w walucie obcej miała zostać przesłana Kredytobiorcy wraz z harmonogramem spłat w terminie do 14 dni od daty uruchomienia kredytu (§ 1 ust. 3 Umowy).

Zgodnie z § 2 ust. 1, Kredyt miał zostać wykorzystany na finansowanie zakupu netto nieruchomości w postaci użytkownika wieczystego działki o numerze (...), zabudowanej budynkiem warsztatowym, zlokalizowanej w J. przy ul. (...) oraz remontu netto tegoż budynku. Kredyt miał zostać wypłacony w transzach (§ 3 ust. 4 umowy), a spłacony w równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Odsetki od wykorzystanego kredytu miały być naliczane każdego dnia od dnia uruchomienia kwoty kredytu w PLN według zmiennej stopy procentowej opartej o zmienną stawkę LIBOR 3M oraz stałą marżę Banku w wysokości 2.75 p.p. Marża Banku miała zostać obniżona o 1.00 p.p., tj. do poziomu 1.75 p.p., najpóźniej od początku okresu odsetkowego, następującego po dniu, w którym Kredytobiorca dostarczy do Banku dokumenty potwierdzające prawomocne ustanowienie prawnych zabezpieczeń kredytu (§ 4 ust. 2 Umowy). W dniu sporządzenia umowy oprocentowanie wynosiło 5.42 % p.a. (§ 4 ust. 3 Umowy). W okresach trzymiesięcznych Bank miał generować i przysłać na adres korespondencyjny Kredytobiorcy wyciąg zawierający szczegółowe informacje dotyczące kredytu, w którym m.in. miał określić harmonogram spłat i wysokość poszczególnych rat na co najmniej trzy kolejne okresy spłat. Ponadto, zgodnie z § 5 ust. 3 umowy, brak zasilenia rachunku wystarczającą ilością środków na pokrycie zobowiązań powodował, iż Bank od dnia, w którym miała nastąpić spłata, mógł stosować opłatę za obsługę nieterminowej płatności określoną w Tabeli Opłat i Prowizji dla Małych firm. W § 7 ust. 1 pkt 1 umowy strony ustaliły, że kredytobiorca udziela bankowi nieodwołalnego pełnomocnictwa do wykonywania w imieniu kredytobiorcy obciążania rachunku rozliczeniowego wskazanego w potwierdzeniu jako rachunek do spłaty kredytu kwotami na pokrycie zobowiązań wobec Banku z tytułu kredytu, odsetek, prowizji, opłat oraz innych kosztów związanych z umową, w terminach ich wymagalności wynikających z umowy, z pierwszeństwem przed wszystkimi innymi płatnościami (z wyjątkiem tytułów wykonawczych). Ponadto, w § 7 ust. 2 Umowy Kredytobiorca wyraził zgodę, aby przy pobraniu środków pieniężnych z jego rachunku bankowego Bank stosował kurs zgodnie z obowiązującą w Banku Tabelą Kursów (...) w dniu pobrania środków pieniężnych z rachunku bankowego. Umowa nie precyzowała, czy chodzi o kurs kupna, czy sprzedaży.

(Dowód: Umowa Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) – k. 34-38)

Zgodnie z pkt. II ust 13 Regulaminu kredytowania przedsiębiorców w (...) (załącznik do Zarządzenia nr (...) z dnia 4 grudnia 2006 r.) (zwanym dalej „Regulaminem (...)”, stanowiącym załącznik do zawartej Umowy), Bank udzielał Kredytu w złotych polskich i indeksowanych do walut obcych. Dla kredytów indeksowanych do waluty obcej wnioski kredytowe miały być składane w złotych. Wypłata kredytu miała następować w złotowej równowartości kwoty w walucie na rachunek zgodny z celem kredytowania. Kwota kredytu w walucie miała być ustalana na podstawie kursu

kupna dewiz waluty, do której indeksowany był kredyt, określonego w Tabeli Kursów, obowiązującej w momencie uruchomienia całego kredytu lub poszczególnych transz kredytu (pkt. IV ust 1 Regulaminu (...)). Informacja o kwocie kredytu w walucie miała być przesyłana na Wyciągu bankowym wraz z harmonogramem spłat trzech najbliższych rat (pkt. IV ust 2 Regulaminu (...)). Spłata rat Kredytu miała następować w złotych według kursu sprzedaży dewiz określonego w Tabeli Kursów na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (IV ust 3 Regulaminu (...) k.987).

Ponadto, oprocentowanie kredytu miało być zmienne i miało stanowić sumę stopy bazowej ustalonej przez Bank, na podstawie właściwej stawki referencyjnej WIBOR, LIBOR, EURIBOR lub stawki referencyjnej w postaci stawki WIBOR lub LIBOR oraz marży Banku określonej w Umowie, z zastrzeżeniem ust. 2. Rodzaj zastosowanej stawki określała Umowa (pkt. III ust 1 Regulaminu). Marża Banku miała być stała, z zastrzeżeniem sytuacji, kiedy Kredytobiorca składał w Banku dyspozycję zmiany waluty Kredytu. W takich przypadkach nowa wysokość marży Banku określona miała zostać w Aneksie do Umowy zgodnie z zasadami obowiązującymi w Banku (III ust 2 Regulaminu). Zmiana oprocentowania, wynikająca ze zmiany stawki referencyjnej WIBOR, LIBOR, EURIBOR nie stanowiła zmiany warunków Umowy (pkt. III ust 3 Regulaminu).

(Dowód: Regulamin kredytowania przedsiębiorców w (...) stanowiący załącznik do Zarządzenia nr (...) z dnia 4 grudnia 2006 r. – k. 978-983)

W dniu 18 września 2009 r. Dyrektor Generalny (...) S.A. spółka akcyjna Oddział w Polsce wydał Politykę ustalania i aktualizacji kursów wymiany walut oraz przygotowania i aktualizacji tabeli kursowej w (...) (zwana dalej „Polityką”). W § 3 Polityki wskazano, że dopuszczalny i obowiązujący w Banku Spread Walutowy ustalany jest przez Dyrektora Departamentu Skarbu działającego w porozumieniu z Dyrektorem Generalnym Banku. Zgodnie z § 4 Polityki, określony w procentach Spread Walutowy to wynik ilorazu różnicy pomiędzy kursem sprzedaży, a kursem kupna danej waluty i kursu kupna tej waluty.

Ponadto, Dyrektorzy poszczególnych jednostek organizacyjnych Banku odpowiedzialnych za produkty znajdujące się w ofercie Banku, mające związek z koniecznością dokonywania wymiany walutowej, mogli kierować do Dyrektora Departamentu Skarbu wnioski o zmianę Spreadu Walutowego (§ 5 pkt 1 Polityki). Wnioski wraz z uzasadnieniem powinny być przekazywane drogą elektroniczną na adres Dyrektora Departamentu Skarbu. Jeśli Dyrektor Departamentu Skarbu zaakceptowałby dany wniosek, odpowiednie zmiany Spreadu Walutowego miały być wprowadzone od początku miesiąca kalendarzowego, następującego po miesiącu, w którym dany wniosek został zaakceptowany przez Dyrektora Departamentu Skarbu.

Nadto, zgodnie z § 6 Polityki, Kursy Walut miały być ustalone w oparciu o: a) obowiązujący w Banku w danym czasie Spread Walutowy; b) kursy średnie publikowane przez Narodowy Bank Polski; c) rynkowe kursy odpowiednich par walut; d) **ocenę bieżącej sytuacji rynkowej dokonaną przez Departament Skarbu**. Zgodnie z § 7 ust. 2 Polityki z uwzględnieniem ust. 3, Kursy Walut miały być ustalone przez Departament Skarbu, każdego dnia roboczego, bezpośrednio po rozpoczęciu dnia na warszawskim rynku międzynarodowym. Nadto, zgodnie z § 7 ust. 3 Polityki, każdego dnia, niezwłocznie po opublikowaniu średnich kursów walut przez Narodowy Bank Polski Departament Skarbu miał dokonywać aktualizacji Kursów Walut. Niezależnie od powyższego, w sytuacji, kiedy występowała duża zmienność kursów sprzedaży i kursów kupna walut na rynku międzynarodowym lub w innych sytuacjach określonych przez Dyrektora Departamentu Skarbu, Kursy Walut mogły być aktualizowane w terminach innych niż wskazane w zdaniu poprzedzającym.

(Dowód: zarządzenie nr (...) Dyrektora Generalnego (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z dnia 18 września 2009 r. wraz załącznikiem w postaci Polityki ustalania i aktualizacji kursów – k. 811-818)

W dniu 14 marca 2008 r. strony zawarły aneks do Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 7 lutego 2008 r. na mocy, którego zmieniono § 2 ust. 2 Umowy, odnoszący się do warunków uruchomienia pierwszej transzy kredytu.

W dniu 23 grudnia 2009 r. strony zawarły porozumienie o restrukturyzacji kredytu udzielonego na podstawie Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 7 lutego 2008 r., zmienionej Aneksem z dnia 14 marca 2008 r.

Strony w § 1 ust 1 Porozumienia oświadczyły, że Bank jest wierzycielem Kredytobiorcy z tytułu Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości nr BL (...) z dnia 7 lutego 2008 r., zmienionej Aneksem z dnia 14 marca 2008 r. Ponadto, strony oświadczyły, że Kredytobiorca posiada w Banku zadłużenie z tytułu Umowy, które według stanu na dzień 10 grudnia 2009 r. wynosi łącznie 569 206,50 PLN co stanowi równowartość 201 133,04 CHF według kursu sprzedaży CHF w Banku z dnia 14 grudnia 2009 r., w tym: a) kapitał kredytu: 200 861,85 CHF, b) wymagalne odsetki: 0,00 CHF, c) odsetki naliczone od dnia zapadalności ostatniej spłaty 271,19 CHF, d) prowizje, opłaty i inne niż wymienione w punktach a)-c) koszty wynikające z Umowy: 0,00 CHF.

W § 2 ust. 1 Porozumienia Strony wydłużyły okres spłaty pierwotnie ustalonej w Umowie o 60 miesięcy co oznacza, że Strony ustaliły okres spłaty kredytu na 300 miesięcy licząc od dnia uruchomienia kredytu zgodnie z Umową. Nadto, zgodnie § 3 ust. 2 odsetki naliczane miały być każdego dnia począwszy od dnia wejścia w życie Porozumienia, od niespłaconej Ostatecznej Kwoty Restrukturyzacji, według zmiennej stopy procentowej opartej o zmienną stawkę LIBOR 3M oraz stałą marżę Banku w wysokości 1,75 p.p. Na dzień zawarcia Porozumienia oprocentowanie obliczone zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu wynosi 2.00 % p.a.

W § 3 ust. 5 Porozumienia ustalono, że Ostateczna Kwota Restrukturyzacji zostanie spłacona w równych ratach kapitałowo-odsetkowych lub równych ratach odsetkowych (w okresie karencji w spłacie kapitału). Nadto, w § 7 ust. 3 Porozumienia strony ustaliły, że wypowiedzenie Porozumienia jest jednoznaczne z wypowiedzeniem Umowy, a wypowiedzenie Umowy jest jednoznaczne z wypowiedzeniem Porozumienia. Porozumienie mogło zostać rozwiązane przez Bank bez wypowiedzenia ze skutkiem natychmiastowym we wszystkich przypadkach wskazanych w Regulaminie jako powody wypowiedzenia Umowy przez Bank, a także w przypadku: a) zagrożenia niewypłacalnością lub otwarciem postępowania naprawczego Kredytobiorcy, b) nie wywiązywania się przez Kredytobiorcę z obowiązków i postanowień niniejszego Porozumienia lub złożenia w niniejszym Porozumieniu przez Kredytobiorcę jakiegokolwiek nieprawdziwego oświadczenia lub przekazania Bankowi przez Kredytobiorcę nieprawdziwych informacji lub oświadczeń.

W dniu 9 grudnia 2010 r. strony zawarły Aneks do Porozumienia z dnia 23 grudnia 2009 r. o restrukturyzacji kredytu udzielonego na podstawie Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 07/02/2008 wraz z późniejszymi zmianami.

W § 1 ust. 1 Strony oświadczyły, że Bank jest wierzycielem Kredytobiorcy z tytułu Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 7 lutego 2008 r. wraz z późniejszymi zmianami, zmienionej Porozumieniem o restrukturyzacji kredytu z dnia 23 grudnia 2009 r. Ponadto, strony oświadczyły, że Kredytobiorca posiada w Banku zadłużenie z tytułu Umowy, które według stanu na dzień 29 listopada 2010 r. wynosi łącznie 634.476,20 PLN, co stanowi równowartość 198.820,57 CHF według kursu sprzedaży CHF obowiązującego w Banku w dniu 2 grudnia 2010 r., w tym: a) Kapitału kredytu: 197. 412, 89 CHF, b) wymagalne odsetki: 950, 68 CHF, c) odsetki naliczone od dnia zapadalności ostatniej spłaty 277,00 CHF, d) prowizje, opłaty i inne niż wymienione w punktach a)-c) koszty wynikające z Umowy: 180,00 CHF. Zgodnie z § 2 ust. 2, Bank udzielił Kredytobiorcy karencji w spłacie Ostatecznej Kwoty Restrukturyzacji dla pierwszych 11 rat płatnych począwszy od dnia wejścia w życie Porozumienia. Oznacza to, że w okresie karencji Kredytobiorca był zobowiązany do spłaty wyłącznie rat odsetkowych. W § 3 ust. 2 odsetki naliczane miały być każdego dnia począwszy od dnia wejścia w życie Porozumienia, od niespłaconej Ostatecznej Kwoty Restrukturyzacji, według zmiennej stopy procentowej opartej o zmienną stawkę LIBOR oraz stałą marżę Banku w wysokości 1,75 p.p.

(Dowód: Aneks z dnia 14 marca 2008 r. do Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 7 lutego 2008 r. – k. 39-40, Porozumienie o restrukturyzacji kredytu udzielonego na podstawie Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości

indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 7 lutego 2008 r., zmienionej Aneksem z dnia 14 marca 2008 r. – k. 41-45, Aneks z dnia 9 grudnia 2010 r. do Porozumienia z dnia 23 grudnia 2009 o restrukturyzacji kredytu udzielonego na podstawie Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 7 lutego 2008 wraz z późniejszymi zmianami – k. 46-51)

W dniu 19 września 2011 r. (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., w drodze sukcesji uniwersalnej na mocy art. 42e ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. 02.72.665 j.t.), wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce.

(okoliczność bezsporna)

Zgodnie z pkt. II ust 15 Regulaminu kredytowania przedsiębiorców w (...) (zwanym dalej „Regulaminem”) obowiązującym od dnia 15 września 2011 r., zadłużenie wobec Banku było zaspokajane wobec Banku według następującej kolejności, z zastrzeżeniem ust. 16: a) koszty windykacji wierzytelności, w tym w szczególności: koszty wezwań do zapłaty i koszty sądowe, b) prowizje i opłaty, c) należności przeterminowane według następującej kolejności: odsetki przeterminowane, kapitał przeterminowany, d) należności według następującej kolejności: odsetki wymagalne, kapitał wymagalny.

Kwota uruchamianego Kredytu w walucie ustalana była na podstawie kursu kupna dewiz waluty, do której indeksowany był Kredyt, określany w Tabeli Kursów obowiązującej w momencie uruchomienia całego Kredytu lub poszczególnych transz Kredytu. Wpłata Kredytu następowała w złotej równowartości kwoty w walucie na rachunek zgodny z celem kredytowania (V ust 1 Regulaminu). Spłata rat Kredytu następowała w złotych polskich według kursu sprzedaży dewiz określonych w Tabeli Kursów na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty Kredytu (V ust 3 Regulaminu).

Zgodnie z V ust. 4 Regulaminu kredytowania przedsiębiorców w (...) (dalej zwanym „Regulaminem”) obowiązującym od dnia 5 kwietnia 2012 r. spłata rat Kredytu następować miała w złotych po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie indeksacji na złote według kursu sprzedaży dewiz określonego w Tabeli Kursów obowiązującego na koniec dnia, który jest dniem wymagalności rat, a jeżeli w tym dniu Klient nie zapewnił środków niezbędnych na spłatę przeliczenie odbywało się według kursu sprzedaży dewiz określonego w Tabeli Kursów obowiązującego na koniec dnia, w którym na rachunku do spłaty kredytu zostały rzeczywiście zapewnione środki na spłatę (dzień rzeczywistej opóźnionej spłaty). Zgodnie z V ust. 8 Regulaminu, Kredytobiorca mógł dokonać przedterminowej całkowitej lub częściowej spłaty Kredytu bezpośrednio w walucie indeksacji jeżeli: a) złożyłby w Banku odpowiednią pisemną dyspozycję w sposób wskazany przez Bank; b) posiadałby w Banku rachunek w walucie indeksacji prowadzony zgodnie z Regulaminem Konta.

Zgodnie z V ust 1 Regulaminu kredytowania przedsiębiorców w (...) (zwanym dalej „Regulaminem”) obowiązującym od dnia 23 października 2012 r. kwota uruchamianego Kredytu w walucie ustalana była na podstawie kursu kupna dewiz waluty, do której indeksowany był Kredyt, określonego w Tabeli Kursów, obowiązującej w momencie Uruchomienia całego Kredytu lub poszczególnych transz Kredytu. Uruchomienie Kredytu następowało w złotych. Rachunkiem do spłat Kredytu był co do zasady rachunek prowadzony w Banku w złotych. Ponadto, zgodnie z V ust 2 Regulaminu, Informacja o kwocie Kredytu w walucie indeksacji oraz o rachunku do spłat była przesłana Klientowi w potwierdzeniu Uruchomienia Kredytu oraz na każdym Wyciągu bankowym wraz z harmonogramem spłat trzech najbliższych rat. Pierwszy harmonogram spłat miał być przesłany Kredytobiorcy w terminie 14 dni od Uruchomienia Kredytu, a kolejne harmonogramy spłat co trzy miesiące. Harmonogram spłat zawierał między innymi szczegółowe zestawienie wysokości oraz terminów płatności rat kapitałowo-odsetkowych oraz odsetkowych w walucie indeksacji.

Nadto, zgodnie z V ust 8 Regulaminu, Kredytobiorca mógł dokonywać spłaty rat kapitałowo odsetkowych oraz dokonać przedterminowej całkowitej lub częściowej spłaty Kredytu bezpośrednio w walucie indeksacji jeżeli: a) złożyłby w Banku odpowiednią pisemną dyspozycję w sposób wskazany przez Bank; b) posiadałby w Banku rachunek w walucie indeksacji prowadzony zgodnie z Regulaminem Konta.

Zgodnie z VI Regulaminu, w przypadku niedotrzymania przez Kredytobiorcę warunków udzielenia Kredytu lub w razie utraty przez Kredytobiorcę Zdolności kredytowej, Bank mógł wypowiedzieć Umowę z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia, a w przypadku zagrożenia upadłością Kredytobiorcy – z zachowaniem 7-dniowego okresu wypowiedzenia. W takim przypadku Kredytobiorca zobowiązany był do spłaty całego niespłaconego Kredytu wraz z Odsetkami i kosztami wynikającymi z Umowy najpóźniej w następnym dniu po upływie okresu wypowiedzenia tej Umowy.

(Dowód: regulamin kredytowania przedsiębiorców w (...) obowiązujący od dnia 15 września 2011 r., k- 477-484, Regulamin kredytowania przedsiębiorców w (...) obowiązujący od dnia 5 kwietnia 2012 r. - k. 495-504, , regulamin kredytowania przedsiębiorców w (...) obowiązujący od dnia 23 października 2012 r., k- 485-494)

Z dniem 31 grudnia 2012 r., na skutek połączenia spółek kapitałowych przeprowadzonego w trybie art. 492 § 1 k.s.h. po podjęciu uchwał przez walne zgromadzenia akcjonariuszy obu banków, (...) Bank (...) S.A. w W. na mocy art. 494 § 1 k.s.h. wstąpiła w ogół praw i obowiązków (...) S.A. Oddział w W. jako spółka przejmująca. W związku z zaistniałymi przekształceniami podmiotowymi, roszczenia z umowy kredytu przeszły na powoda.

(okoliczność bezsporna, **dowód:** wydruk z KRS - k. 9-21)

Po przejęciu praw i obowiązków (...) S.A. Oddział w W., do umowy zawartej przez pozwanego zastosowanie znalazł Regulamin kredytowania przedsiębiorców w (...) Bank (...) S.A. obowiązujący od 1 stycznia 2013 r.

Zgodnie z pkt. V ust. 4 Regulaminu, spłata rat kredytu miała następować w złotych po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie indeksacji na złote według kursu sprzedaży dewiz określonego w tabeli kursów obowiązującego na koniec dnia, który jest dniem wymagalności raty, a jeżeli w tym dniu kredytobiorca nie zapewnił środków niezbędnych na spłatę przeliczenie odbywa się według kursu sprzedaży dewiz określonego w tabeli kursów obowiązującego na koniec dnia, którym na rachunku do spłaty kredytu zostały rzeczywiście zapewnione środki na spłatę. Jeśli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty jest spłaty kredytu.

(Dowód: Regulamin kredytowania przedsiębiorców w (...) Bank (...) S.A. obowiązujący od 1 stycznia 2013 r. – k. 543-551, Regulamin kredytowania przedsiębiorców w (...) Bank (...) S.A. obowiązujący od 1 czerwca 2013 r. – k. 505-514, Regulamin kredytowania przedsiębiorców w (...) Bank (...) S.A. obowiązujący od 19 maja 2014 r. – k. 515-525, Regulamin kredytowania przedsiębiorców w (...) Bank (...) S.A. obowiązujący od 1 lipca 2016 r. – k. 526-536),

Od 1 lipca 2013 r. (...) Bank dla przejętych od (...) klientów, którzy zaciągnęli kredyt hipoteczny przyjął nowe brzmienie Regulaminu, szczegółowo wskazujące sposób obliczania kursów walut i spreadu. Zgodnie z § 15 ust. 7 Regulaminu, Kursy kupna i sprzedaży walut, jak również wysokość spreadu walutowego wyznaczone miały być z uwzględnieniem następujących czynników: 1) Kurs kupna i sprzedaży waluty zamieszczony w Tabeli miał być ustalany przez Bank, na podstawie kwotowań kupna i sprzedaży waluty (USD/PLN, EUR/USD, USD/CHF) na rynku międzybankowym, prezentowanych w serwisie informacyjnym (...) dostępnych na moment ustalania Tabeli („Kurs Średni Międzybankowy”), 4) Kurs średni bankowy dla CHF/PLN wynikał z podzielenia Kursu Średniego Międzybankowego USD/PLN przez Kurs Średni Międzybankowy USD/CHF; 6) Kurs kupna EUR lub CHF ustalało się poprzez pomniejszenie kursu średniego bankowego odpowiednio dla EUR/PLN lub CHF/PLN o wartość Indeksu Marżowego Banku; 7) Kurs sprzedaży EUR lub CHF ustalało się poprzez powiększenie kursu średniego bankowego odpowiednio dla EUR/PLN lub CHF/PLN o wartość Indeksu Marżowego Banku; 8) Wysokość Indeksu Marżowego Banku, o którym mowa w ustępach poprzedzających, miała być ustalana przez Bank na podstawie podaży i popytu na daną walutę na rynku krajowym i zagranicznym, płynności rynku walutowego oraz kosztów Banku związanych z pozyskiwaniem danej waluty. Wartość Indeksu Marżowego Banku nie mogła przekraczać 10 % danego kursu średniego.

Ponadto, zgodnie z nowym brzmieniem § 15 ust. 8 Regulaminu, Bank mógł zmienić powyższe zasady ustalania kursów w przypadku: 1) decyzji władz wpływających na kurs danej waluty (np. wprowadzenie kursu sztywnego, opuszczenie strefy euro i powrót do waluty narodowej); 2) niedostępności serwisu (...), zawieszania notowań USD/PLN lub danej waluty w stosunku do USD w serwisie informacyjnym (...); 3) nadzwyczajnej zmiany sytuacji na rynku walutowym, spowodowanej wystąpieniem siły wyższej.

Nadto, zgodnie z nowym postanowieniem § 15 ust. 10 Regulaminu, Tabela kursów walutowych w Banku miała być publikowana w każdym dniu roboczym najpóźniej do godziny 9:00 na stronie internetowej Banku i miała być dostępna w placówkach Banku. Bank miał prawo do aktualizacji kursów walut w ciągu dnia roboczego w przypadku, gdy zmiana bieżących kwotowań kursu kupna lub sprzedaży danej waluty przez uczestników rynku międzybankowego, prezentowanych w serwisie informacyjnym (...), przekroczyłaby poziom 0,1 % w stosunku do kwotowań, które ogłoszono na chwilę ustalenia wcześniejszych kursów walut. Bank niezwłocznie miał zamieszczać zaktualizowane kursy walut w Tabeli na stronie internetowej Banku”

(Dowód: Tekst zmian Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) stanowiącego integralną część umowy o kredyt hipoteczny – k.800 – 806 zawiadomienie o zmianie postanowień „Regulaminu kredytu hipotecznego udzielonego przez (...) przez (...) Bank (...) Spółka Akcyjna – k. 807-810)

Z kolei z § 6 ust 3 pkt 1 Regulaminu Kredytu Hipotecznego i Pożyczki Hipotecznej dla MICRO Przedsiębiorców w (...) Bank (...) spółka akcyjna obowiązującym od 1 lipca 2016 r. (zwany dalej „Regulaminem”) wynika, że dla kredytu udzielonego w walucie obcej – CHF, EUR lub USD przez Bank stosowano następujące kursy walut - dla uruchomienia Kredytu – kurs kupna danej waluty zgodnie z obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia Kredytu Tabelą kursów, natomiast zgodnie z § 6 ust 3 pkt 2 Regulaminu dla spłaty zobowiązań z tytułu Kredytu (kapitał i odsetki) – kurs sprzedaży danej waluty zgodnie z obowiązującą w Banku w dniu spłaty zobowiązania Tabelą kursów, z zastrzeżeniem postanowień § 17 ust. 10.

Oprocentowanie Kredytu zostało ustalone według zmiennej stopy procentowej (§ 7 ust 1 Regulaminu). Stopa procentowa dla Kredytu została ustalana jest jako suma Stawki Referencyjnej i marży Banku i była stała w Okresie Obowiązkiwania Stawki Referencyjnej (§ 7 ust 2 Regulaminu). Marża Banku była stała w całym Okresie Kredytowania, zastrzeżeniem, że może ulec podwyższeniu w przypadku nałożenia na Bank, przez przepisy prawa powszechnie obowiązującego, obowiązku tworzenia/odprowadzania/utrzymywania szczególnych rezerw, funduszy specjalnych, depozytów, opłat wynikających z udzielenia przez Bank Kredytu lub innych opłat publicznoprawnych. Zmiana mogła być dokonywana proporcjonalnie do zmian wprowadzonych w/w przepisami (§ 7 ust 3 i 4 Regulaminu). Zmiany, o których mowa w ust. 4, miały obowiązywać od dnia określonego przez Bank stosownie do terminu wejścia w życie wyżej wymienionych przepisów prawa i nie wymagały zawarcia aneksu do Umowy (§ 7 ust 5 Regulaminu).

Ponadto, zgodnie z treścią § 17 ust 10 Regulaminu, w przypadku Kredytu udzielonego w CHF/EUR/USD kapitał, odsetki oraz inne zobowiązania z tytułu Kredytu, poza prowizją przygotowawczą, odpłatami z tytułu ubezpieczenia spłaty Kredytu spłacane miały być w złotych jako równowartość kwoty (podanej w walucie) przeliczonej: 1) w przypadku wpłat dokonanych na rachunek wskazany w Umowie przed terminem określonym w Umowie lub w terminie – wg kursu sprzedaży waluty zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu spłaty zobowiązania określonym w Umowie, 2) w przypadku wpłat dokonanych po dniu określonym w Umowie – według kursu sprzedaży waluty zgodnie z Tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu wpływu środków na rachunek wskazany w Umowie.

Z treści § 18 ust 7 Regulaminu wynika, że środki wpłacane, na rachunek wskazany w Umowie Kredytu, miały być zaliczane na spłatę zadłużenia następującej kolejności: 1) odsetki ustawowe od kosztów dodatkowych poniesionych przez Bank w związku z Umową Kredytu (np. ubezpieczenia, podatki) niezwróconych przez Kredytobiorcę w wyznaczonym terminie, 2) koszty dodatkowe poniesione przez Bank w związku z Umową Kredytu, 3) koszty windykacji, 4) prowizje i opłaty, 5) odsetki podwyższone od zadłużenia przeterminowanego, 6) odsetki przeterminowane, 7) przeterminowane raty kapitału, 8) należne odsetki bieżące, 9) należna bieżąca rata kapitału, 10) rozliczenie pozostałej kwoty na poczet spłaty kapitału.

Nadto, zgodnie z treścią § 19 ust 2 Regulaminu, od Zadłużenia Przeteterminowanego Bank naliczał i pobierał Odsetki Podwyższone bez odrębnego wezwania do zapłaty.

(Dowód: Regulamin Kredytu Hipotecznego i Pożyczki Hipotecznej dla MICRO Przedsiębiorców w (...) Bank (...) spółka akcyjna obowiązujący od 1 lipca 2016 r. – k. 186-196),

Pozwany nieregularnie spłacał zadłużenie. Od 26 kwietnia 2012 r. kupował w kantorze franki szwajcarskie i wpłacał w Banku. Łącznie uiszczył Bankowi należność w wysokości 119.574,76 zł oraz 80.947,10 CHF.

(Dowód: Historia spłaty kredytu od 17.04.2008 r do 01.10.2018 r., opinia biegłej M. H. - k. 1029-1088, zeznanie pozwanego – k. 964-965, 1309)

Pismem z dnia 9 grudnia 2015 r. powód wezwał pozwanego do spłaty wymagalnego zadłużenia z tytułu Umowy kredytu restrukturyzacyjnego, które na dzień 9 grudnia 2015 r. wynosiła 3783,95 CHF w terminie 14 dni roboczych od otrzymania niniejszego pisma. W piśmie powód wskazał, że w przypadku braku wpłaty, jak również braku złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia w terminie 14 dni od otrzymania niniejszego pisma, bądź w razie negatywnego rozpatrzenia przedmiotowego wniosku, albo nie zawarcia porozumienia restrukturyzacyjnego, powód będzie uprawniony do wypowiedzenia Umowy.

Pismem z dnia 1 sierpnia 2017 r. powód wypowiedział Umowę Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 7 lutego 2008 wraz ze zmianami, z zachowaniem 31-dniowego okresu wypowiedzenia. W przedmiotowym piśmie wskazano, że wraz z upływem okresu wypowiedzenia, całość zadłużenia wynikającego z umowy zostanie postawiona w stan natychmiastowej wymagalności. Według Banku, na dzień sporządzania pisma, zadłużenie uwzględniające także pozostały do spłaty kapitał wynosił 167.821,61 CHF.

W dniu 21 września 2017 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 643.209,54 PLN w nieprzekraczalnym terminie 7 dni od daty otrzymania pisma.

Wg Banku, na dzień 7 listopada 2017 r. R. R. (1) z tytułu Umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 7 lutego 2008 r. wraz z późniejszymi zmianami był zobowiązany zapłacić na rzecz powoda na kwotę 648.904,40 zł obejmującą kwotę 631801,81 zł tytułem kapitału, kwotę 10729,06 zł tytułem odsetek umownych, naliczonych za okres od dnia 3 marca 2017 do dnia 15 września 2017, kwotę 6058,36 zł tytułem odsetek ustawowych za opóźnienie, naliczonych od kwoty kapitału za okres od dnia 2017-09-16 do dnia 2017-11-06, tj. do dnia poprzedzającego wystawienie wyciągu z ksiąg bankowych nr (...) z dnia 7 listopada 2017 r., kwotę 315,17 zł tytułem naliczonych opłat, prowizji i innych należności.

(Dowód: wezwanie do zapłaty – k. 52, wypowiedzenie umowy Kredytu Firmowego na Zakup lub Remont Nieruchomości indeksowanego kursem franka szwajcarskiego nr (...) z dnia 7 lutego 2008 wraz ze zmianami – k. 53-54, wyciąg z ksiąg bankowych nr (...) – k. 55; przedsądowe wezwanie do zapłaty – k. 161, zeznanie pozwanego – k. 964-965, 1309)

W dniu 3 listopada 2018 r. nastąpiło transgraniczne połączenie (...) Bank (...) spółka akcyjna obejmujące w zakresie aktywów i pasywów pozostałą po podziale przez wydzielenie części jego działalności to jest działalność hipoteczną z (...) AG (Bank (...) S.A. wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki (...) Bank (...) SA dotyczące działalności podstawowej banku, które zostały określone w planie podziału z dnia 28 kwietnia 2018 roku). Połączenie (...) spółka akcyjna z (...) AG we W. nastąpiło zgodnie z planem połączenia (...) Bank (...) SA oraz (...)AG z dnia 22 maja 2018 roku. (...) AG wstąpił w prawa i obowiązki (...) Bank (...) S.A., w szczególności w zakresie jego działalności hipotecznej. W dniu 5 listopada 2018 roku (...) AG oddział w Polsce rozpoczął prowadzenie działalności operacyjnej na terytorium RP.

(okoliczność bezsporna, **Dowód:** przetłumaczony przez tłumacza przysięgłego wydruk z austriackiego rejestru z tłumaczeniem – k. 870-903, wydruk z KRS – k. 904-911, plan podziału (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z dnia 28 kwietnia 2018 r. – k. 918-959)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty, które nie były kwestionowane przez strony, a także w oparciu o zeznania pozwanego R. R. (1) (k. 964-965, 1309).

Pozwany zeznał, że prowadzi małą firmę, zajmuje się działalnością reklamową i poligraficzną. Wyjaśnił, że kredyt zaciągnął na zakup nieruchomości - była to hala warsztatowa. Wyjaśnił, że pracownik (...) zaproponował mu kredyt indeksowany we frankach z uwagi na brak zdolności kredytowej na kredyt złotówkowy. Pozwany zeznał, że pani z banku informowała go, że rata będzie niższa niż w złotych i że jest to waluta bardzo stabilna a wahania będą minimalne. Podał, że pracownik banku nie pokazywała żadnych symulacji, wykresów z ostatnich lat. Zeznał, że ma wykształcenie techniczne.

Zeznania pozwanego Sąd uznał za wiarygodne, albowiem znajdowały potwierdzenie w dokumentach złożonych do akt sprawy.

Z zeznań świadka A. K. (k. 1012-1015) wynika, że świadek wiedział w jaki sposób w (...) były ustalane kursy walut. Wyjaśnił, że na końcu działalności banku był to dokument rzędu procedury, a wcześniej mogła to być instrukcja. Podał, że kurs był ustalany w oparciu o kurs rynkowy publikowany w systemach (...) (kanadyjski) i (...) (amerykański). Drugim czynnikiem była sytuacja makroekonomiczna w danym momencie lub przewidywanie zmian w najbliższych godzinach. Podał, że sytuacja makroekonomiczna to zestaw zjawisk, który zahacza o sytuację ekonomiczną w Polsce, jest to stan gospodarki albo zestaw danych który ma być opisem stanu gospodarki. Zdaniem świadka zmiana kursu nie wynikała z arbitralnej decyzji banku. Zeznał, że tabela kursowa w banku powstawała zwykle przed 9 rano, natomiast kurs NBP był publikowany o godzinie 11:00 i między tymi godzinami kurs był zmienny. Wyjaśnił, że po ogłoszeniu danych przez NBP, bank starał się mieścić w widełkach kursu kupna i sprzedaży i dostosował kurs banku, żeby zabezpieczyć interes klientów banku. Zeznał, że Departament Skarbu ustalał kurs banku i był to kurs ustalony wcześniej plus spread dodawany do matematycznie ustalonego kursu. Zeznał, że bank nie chcąc narazić klientów na ryzyko, musiał walutę kupować taniej i sprzedawać ją nieco drożej co tworzy tak zwany spread. Wyjaśnił, że spread służył głównie do zabezpieczenia ryzyka banku i stanowił przychód banku.

Sąd uznał zeznania tego świadka za wiarygodne, gdyż pozostawały w zgodzie z dowodami w postaci dokumentów znajdującymi się w aktach sprawy poza twierdzeniem, że kurs był ustalany w oparciu o kurs rynkowy publikowany w systemach (...) (kanadyjski) i (...) (amerykański), gdyż w tym zakresie zeznania świadka nie znalazły potwierdzenia w dokumentach Banku. Sąd też nie dał wiary co do tego, że różnica między niższym spreadem na rynku międzybankowym, a wyższym spreadem naliczonym klientowi może być stratą banku. Zdaniem sądu, w tej części zeznania świadka były nielogiczne i sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego.

Postanowieniem z dnia 17 września 2019 r. (k. 1015) Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości i analizy finansowej w celu wyliczenia aktualnego zadłużenia pozwanego wynikającego z zawartej umowy w trzech wariantach:

1. Przy zastosowaniu kursu średniego NBP waluty CHF z dnia wymagalności roszczenia (poszczególnych rat kredytu i należności banku) uwzględniającego kwotę udzielonego kredytu wraz z oprocentowaniem (marżą banku powiększoną o LIBOR 3M), odsetkami za płatność z opóźnieniem, opłatami i prowizjami oraz wpłatami dokonanyymi przez pozwanego zgodnie z przedłożonymi dokumentami;
2. Przy założeniu, że kredyt został udzielony w walucie PLN, uwzględniającego kwotę udzielonego kredytu z oprocentowaniem (marżą powiększoną o WIBOR 3M), odsetkami za płatność z opóźnieniem oraz wpłatami dokonanyymi przez pozwanego zgodnie z przedłożonymi dokumentami;

3. Przy założeniu, że nie był to kredyt walutowy, a kredyt udzielany w złotychkach z uwzględnieniem oprocentowania równego maksymalnym odsetkom umownym.

W opinii z dnia 19 listopada 2019 r. (k. 1029-1088) biegła M. H. stwierdziła, że pozwany R. R. (1) do dnia 3 sierpnia 2017 r. spłacił kwotę 119.574,76 PLN i 80 947,10 CHF (co po przeliczeniu po kursie średnim NBP z dnia wymagalności każdej raty daje kwotę 298.341,66 PLN), tj. spłacił łącznie kwotę 417.916,42 PLN, na którą składa się kwota 165.888,26 PLN wpłacona na poczet spłaty należności głównej, kwota 239.252,63 PLN wpłacona na poczet spłaty odsetek umownych, kwota 12.775,53 PLN wpłacona na poczet spłaty należności karnej za opóźnienia. Biegła wskazała, że saldo kapitału pozostałe do spłaty wynosi 292.891,74 PLN.

Ponadto, biegła w sporządzonej opinii stwierdziła, że:

1) Przy założeniu, że raty przeliczane były po kursie średnim NBP z dnia wymagalności raty pozwany spłacił do dnia 3 sierpnia 2017 roku kwotę 412.574,69 PLN, w tym kwota 163.879,82 PLN wpłacona na poczet spłaty należności głównej, 236.040,84 PLN wpłacona na poczet spłaty odsetek umownych, 12.663,03 PLN wpłacona na poczet spłaty należności karnej za opóźnienia. W takim wypadku saldo pozostałe do spłaty wynosiłoby 294.909,18 PLN, a wygenerowana nadpłata (w stosunku do kwoty faktycznie spłaconej) 5.341,73 PLN;

2) Przy założeniu, że kredyt został udzielony w walucie PLN, uwzględniając kwotę udzielonego kredytu wraz z oprocentowaniem (marżą powiększoną o WIBOR 3M) i odsetki za płatność z opóźnieniem, pozwany spłacił do dnia 3 sierpnia 2017 r. kwotę 396.788,51 PLN, w tym kwota: 86.913,07 PLN wpłacona na poczet spłaty należności głównej, 297.099,91 PLN wpłacona na poczet spłaty odsetek umownych, 12.775,53 PLN wpłacona na poczet spłaty należności karnej za opóźnienia. W takim wypadku saldo pozostałe do spłaty wynosiłoby 371.866,93 PLN, a wygenerowana nadpłata (w stosunku do kwoty faktycznie spłaconej) 21.127,91 PLN;

3) Przy założeniu, że nie był to kredyt walutowy, a kredyt udzielony w złotychkach z uwzględnieniem oprocentowania równego maksymalnym odsetkom umownym, spłaty do dnia 3 sierpnia 2017 r. powinny wynosić kwotę 959.379,27 PLN, w tym: 26.512,31 PLN na poczet spłaty należności głównej, 932.866,96 PLN na poczet spłaty odsetek umownych. Uwzględniając rzeczywistą sumę wpłat pozwanego w wysokości 417. 916,42 PLN występuje niedopłata kredytu w wysokości 541.462,85 PLN na dzień 3 sierpnia 2017 r., a saldo pozostałe do spłaty wynosiłoby 432.267,69 PLN.

Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2020 r. (k. 1113) Sąd dopuścił dowód z uzupełniającej opinii biegłego z zakresu rachunkowości i finansów M. H. zobowiązując biegłą do ustosunkowania się do zastrzeżeń zgłoszonych w piśmie powoda z 19 grudnia 2019 r. (k. 1105) oraz udzielenia odpowiedzi na pytania postawione w piśmie pozwanego z 30 grudnia 2019 r. (k. 1108) tj. podania wysokości kwot należnych powodowi od pozwanego od dnia 17 kwietnia 2008 r. do 30 sierpnia 2017 r., przy założeniu usunięcia z umowy kredytu mechanizmu indeksacji kredytu kursem waluty CHF oraz pozostawienia w mocy pozostałych warunków umowy oraz ustalenia różnicy między kwotą ustaloną przez biegłą, a kwotą faktycznie uiszczoną przez pozwanego powodowi w tym okresie.

W uzupełniającej opinii z dnia 24 lutego 2020 r. (k. -1118-1170) biegła odnośnie pisma powoda z dnia 19 grudnia 2019 r. stwierdziła, że:

1) pozwany R. R. (1) do dnia 3 sierpnia 2017 spłacił kwotę 40.399,64 CHF (119 574,76 PLN) i 80.947,10 CHF (co po przeliczeniu po kursie średnim NBP z dnia wymagalności każdej raty daje kwotę 298 341,66 PLN), tj. spłacił łącznie kwotę 121 346,74 CHF (417 916,42 PLN), na którą składa się kwota: 48 316,98 CHF (165 888,26 PLN) wpłacona na poczet spłaty należności głównej, 69 455,80 CHF (239 252,63 PLN) wpłacona na poczet spłaty odsetek umownych, 3 573,96 CHF (12 775,53 PLN) wpłacona na poczet spłaty należności karnej za opóźnienia.

a) przy założeniu jak wskazał powód w piśmie z dnia 19 grudnia 2019 r., że kwota kapitału pozostałego do spłaty powinna zostać przewalutowana w dniu wypowiedzenia umowy według kursu Banku obowiązującego w dniu poprzedzającym postawienie salda w stan wymagalności (zgodnie z regulaminem), saldo kapitału pozostałe do spłaty

wynosi 160.057,74 CHF. Po przewalutowaniu po kursie Banku obowiązującym w dniu poprzedzającym postawienie salda w stan wymagalności (3,8130), saldo kredytu pozostałe do spłaty wynosi kwotę 610.300,16 PLN.

b) przy założeniu, że raty przeliczane były po kursie średnim NBP z dnia wymagalności raty pozwany spłaciłby do dnia 3 sierpnia 2017 r. kwotę 412.574,69 PLN, w tym kwota: 163.870,82 PLN (48 316,98 CHF) wpłacona na poczet spłaty należności głównej, 236.040,84 PLN (69 445,80 CHF) wpłacona na poczet spłaty odsetek umownych, 12. 663,03 PLN (3 573,96 CHF) wpłacona na poczet spłaty należności karnej za opóźnienia.

Przy założeniu, jak wskazuje powód w piśmie z dnia 19 grudnia 2019 r., że kwota kapitału pozostałego do spłaty powinna zostać przewalutowana w dniu wypowiedzenia umowy według kursu średniego NBP obowiązującego w dniu poprzedzającym postawienie salda w stan wymagalności, saldo kapitału pozostałe do spłaty wynosi 160. 057,74 CHF. Po przewalutowaniu po kursie średnim NBP obowiązującym w dniu poprzedzającym postawienie salda w stan wymagalności (3,7134), saldo kredytu pozostałe do spłaty wynosi kwotę 594.358,41 PLN, a wygenerowana nadpłata (w stosunku do kwoty faktycznie spłaconej) 5 341,73 PLN.

Odnosząc się do pisma pozwanego z dnia 30 grudnia 2019 r. biegła wskazała, że:

1) Przy założeniu usunięcia z umowy kredytu mechanizmu indeksacji kredytu kursem waluty CHF (klauzul waloryzacyjnych) oraz przy pozostawieniu w mocy pozostałych warunków umowy, a w szczególności parametrów dot. wysokości kapitału kredytu w PLN, liczby rat kapitałowo-odsetkowych, karencji w spłacie kapitału oraz stopy oprocentowania kredytu, kwoty należne bankowi od pozwanego do dnia 3 sierpnia 2017 r. wynoszą sumę 281.627,44 PLN (286 851,91 PLN + 12 775,53 PLN), w tym kwota: 114 246,59 PLN wpłacona na poczet spłaty należności głównej, 154 605,32 PLN wpłacona na poczet spłaty odsetek umownych, 12 775,53 PLN wpłacona na poczet spłaty należności karnej za opóźnienia. W takim wypadku saldo pozostałe do spłaty wynosiłoby 344 533,41 PLN. Różnica pomiędzy kwotą ustaloną powyżej, a kwotą faktycznie uiszczoną przez pozwanego na rzecz powoda w tym okresie (a zatem wartością świadczenia otrzymaną przez bank przy zastosowaniu klauzul waloryzacyjnych, a kwotą, jaką Bank uzyskałby, gdyby umowa była wykonywana z pominięciem klauzul waloryzacyjnych) wynosi 136 288,99 PLN (405 140,90 PLN – 268 851,91 PLN).

Postanowieniem z dnia 26 czerwca 2020 r. (k. 1194) Sąd Okręgowy dopuścił dowód z drugiej uzupełniającej opinii biegłego z zakresu rachunkowości i finansów M. H. zobowiązując biegłą do ustosunkowania się do zastrzeżeń ogłoszonych w piśmie powoda z 15 czerwca 2020 r.

W opinii uzupełniającej z dnia 25 lipca 2020 r. (k. 1203-1208) biegła stwierdziła, że pozwany R. R. (1) do dnia 3 sierpnia 2017 r. spłacił kwotę 40 399,64 CHF (119 574,76 PLN) i 80 947,10 CHF (co po przeliczeniu po kursie średnim NBP z dnia wymagalności każdej raty daje kwotę 298 341,66 PLN), tj. spłacił łącznie kwotę 121 346,74 CHF (417 916,42 PLN), na którą składa się kwota: 48 316,98 CHF (165 888,26 PLN) wpłacona na poczet spłaty należności głównej, 69 455,80 CHF (239 252,63 PLN) wpłacona na poczet spłaty odsetek umownych, 3 573,96 CHF (12 775,53 PLN) wpłacona na poczet spłaty należności karnej za opóźnienia. Saldo kapitału pozostałe do spłaty wynosi 160.057,74 CHF.

Przy założeniu, jak wskazał powód, że kwota kapitału pozostałego do spłaty powinna zostać przewalutowana w dniu wypowiedzenia umowy według kursu banku z dnia 15 września 2017 r. (3,8165), saldo kredytu pozostałe do spłaty wynosi kwotę 610.860,36 PLN.

Przy założeniu, że raty przeliczane były po kursie średnim NBP z dnia wymagalności raty pozwany spłacił do dnia 3 sierpnia 2017 r. kwotę 412.574, 69 PLN, w tym kwota: 163 870, 82 PLN (48 316,98 CHF) wpłacona na poczet spłaty należności głównej, 236 040,84 PLN (69 455,80 CHF) wpłacona na poczet spłaty odsetek umownych, 12.663,03 PLN (3.573,96 CHF) wpłacona na poczet spłaty należności karnej za opóźnienia. Saldo kapitału pozostałe do spłaty wynosi 160.057,74 CHF.

Przy założeniu, jak wskazuje powód, że kwota kapitału pozostałego do spłaty powinna zostać przewalutowana w dniu wypowiedzenia umowy według kursu średniego CHF NBP z dnia 15 września 2017 r. (3,7332), saldo kredytu pozostałe

do spłaty wynosi kwotę 597.527,55 PLN. Wygenerowana nadpłata (w stosunku do kwoty faktycznie spłaconej) wynosi 5 341,73 PLN.

Przy założeniu usunięcia z umowy kredytu mechanizmu indeksacji kredytu kursem waluty CHF (klausul waloryzacyjnych) oraz przy pozostawieniu w mocy pozostałych warunków umowy, a w szczególności parametrów dot. wysokości kapitału kredytu w PLN, liczby rat kapitałowo-odsetkowych, karencji w spłacie kapitału oraz stopy oprocentowania kredytu, kwoty należne bankowi od pozwanego do dnia 3 sierpnia 2017 r. wynoszą sumę 281 627,44 PLN (268 851,91 PLN + 12 775,53 PLN), w tym kwota: 114 246,59 PLN wpłacona na poczet spłaty należności głównej, 154 605,32 PLN wpłacona na poczet spłaty odsetek umownych, 12 775,53 PLN wpłacona na poczet spłaty należności karnej za opóźnienia. W takim wypadku saldo pozostałe do spłaty wynosiłoby 344.533,41 PLN. Różnica pomiędzy kwotą ustaloną powyżej, a kwotą faktycznie uiszczoną przez pozwanego na rzecz powoda w tym okresie (a zatem wartością świadczenia otrzymaną przez bank przy zastosowaniu klauzul waloryzacyjnych, a kwotą, jaką bank uzyskałby, gdyby umowa była wykonana z pominięciem klauzul waloryzacyjnych), wynosi 136.288,99 PLN (405.140,90 PLN-268.851,91 PLN).

Postanowieniem z dnia 22 lipca 2021 r. (k. 1308) Sąd Okręgowy dopuścił dowód z przesłuchania biegłej M. H. na okoliczność sporządzonych opinii. Biegła podtrzymała treść złożonych opinii.

Sąd uznał pisemne oraz ustną opinię biegłej za rzetelny materiał stanowiący podstawę do oceny zgłoszonego w pozwie roszczenia. Wnioski biegłej były oparte o obliczenia przedstawione w formie umożliwiającej ich weryfikację. Sąd prześledził tok rozumowania biegłej i przyjętą metodologię i nie znalazł podstaw do ich zakwestionowania. Ponadto biegła zarówno w dwóch opiniach uzupełniających jak i składając wyjaśnienia na rozprawie wyczerpująco odpowiedziała na pytania Sądu jak i stron i ustosunkowała się do zastrzeżeń sformułowanych przez strony w pismach procesowych. Biegła ustosunkowując się do tezy dowodowej wielowariantowo przedstawiła wyniki obliczeń.

Początek formularza

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo jedynie częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie powód dochodził należności po sprecyzowaniu roszczenia w kwocie 648.904,40 zł w oparciu o zawartą umowę kredytu, jednakże wobec podniesienia przez pozwanego zarzutu nieważności umowy Sąd w pierwszej kolejności skoncentrował się na zbadaniu argumentacji pozwanego. W ocenie Sądu, zawarta między stronami umowa z 7 lutego 2008 r. jest nieważna, a kwota wypłacona przez poprzednika prawnego powoda – warszawski oddział greckiego banku (...) podlega zwrotowi jako świadczenie nienależne, w oparciu o przepis art. 410 k.c. z uwzględnieniem zgłoszonego przez pozwanego zarzutu potrącenia.

Sąd na rozprawie w dniu 07.10.2021 r. uprzedził strony o możliwej zmianie kwalifikacji prawnej roszczenia i o możliwości rozpoznania sprawy w oparciu o przepisy regulujące bezpodstawne wzbogacenie, w szczególności nienależne świadczenie oraz wezwał do zajęcia stanowisk (k.1349 – protokół rozprawy).

Zdaniem Sądu, wobec argumentacji podniesionej przez pozwanego w zarzutach od nakazu zapłaty i kolejnych pismach procesowych kwestię ważności zawartej między stronami umowy kredytu należy rozpatrywać w oparciu o art. 69 ustawy Prawo bankowe (dalej jako „PrBank”), art. 58 k.c. i art. 353¹ k.c.

Na wstępie należy zaznaczyć, że co do zasady, umowa o kredyt indeksowany do waluty jest dopuszczalna na podstawie przepisów. Oznacza to, że umowa taka per se nie jest sprzeczna z właściwością stosunku zobowiązaniowego, a przez to sprzeczna z zasadą swobody umów. Inaczej natomiast należy ocenić sposób ustalenia w umowie kredytu wysokości świadczeń podlegających zwrotowi przez kredytobiorcę (łącznie z oprocentowaniem), który prowadzi do sprzeczności umowy kredytu indeksowanego do waluty z właściwością (naturą) tego stosunku prawnego. Zdaniem Sądu, w przypadku umowy z 7 lutego 2008 r., narzucenie przez bank sposobu ustalenia wysokości kwoty zwracanego

kredytu wiązało się z koniecznością odwołania się do kursów walut ustalanych samodzielnie przez jedną ze stron umowy, tj. przez bank, co prowadziło do naruszenia zasady swobody umów w zakresie dotyczącym ustalenia świadczeń z umowy kredytu.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy między stronami, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Elementy, które w szczególności powinna zawierać umowa kredytu wymienia art. 69 ust. 2 pr.bank. i są to: strony umowy; kwota i waluta kredytu; cel, na który kredyt został udzielony; zasady i termin spłaty kredytu; wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany; sposób zabezpieczenia spłaty kredytu; zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu; terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych; wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje; warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z kolei stosownie do brzmienia z art. 58 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (§ 1). Nieważna jest także czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (§ 2). Zgodnie zaś z art. art. 353¹ k.c. wyrażającym zasadę swobody umów, strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Przepis ten uzupełnia kryteria oceny ważności zobowiązania wynikające z art. 58 k.c., z tym że, jak wskazuje się w nauce prawa oraz orzecznictwie, naruszenie kryteriów z art. 353¹ k.c. prowadzi do skutku określonego w art. 58 k.c. (E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 10, Warszawa 2021, Legalis).

Wskazane w tym przepisie niezdefiniowane pojęcie natury stosunku obligacyjnego należy rozumieć jako nakaz respektowania przez strony tych elementów określonego stosunku obligacyjnego, których pominięcie lub modyfikacja prowadzić musiałaby do zniekształcenia zakładanego modelu więzi prawnej związanej z danym typem stosunku. Nauka prawa wskazuje, że natura stosunku prawnego oznacza podstawowe cechy konkretnego typu umowy. Ponadto, przy ustalaniu treści natury danego stosunku prawnego istotne jest, aby mieć na uwadze zachowanie przez daną umowę sensu gospodarczego oraz wewnętrzną równowagę aksjologiczną.

Z kolei treść czynności prawnej jest sprzeczna z ustawą wówczas, gdy zawiera postanowienia z nią sprzeczne, albo gdy nie zawiera treści przez ustawę nakazanych. Kolejnym kryterium ustalającym granicę swobody kontraktowania jest zgodność z zasadami współżycia społecznego. Klauzula generalna jaką są zasady współżycia społecznego ma na celu odesłanie do norm pozaprawnych (moralnych).

Przenosząc powyższe rozważania na okoliczności niniejszej sprawy zauważyć należy, że przeprowadzona w sprawie analiza prawna zawartej umowy pozwala stwierdzić, że umowa jest nieważna. Trafne jest stanowisko pozwanego, iż poprzez nieokreślone w umowie klauzule waloryzacyjne, Bank dowolnie ustalał wysokość zadłużenia jak i wysokość poszczególnych rat.

Zdaniem Sądu, zawarta umowa kredytu jest sprzeczna z ustawą, gdyż została skonstruowana z naruszeniem, ewentualnie obejściem, imperatywnego art. 69 Prawa bankowego, nakazującego ustalenie wysokości kredytu i waluty kredytu.

W sprawie nie chodzi o wysokość kursu, który – co jest oczywiste - pozostaje zmienny, ale o mechanizm jego ustalania. Nie zatem zmienność kursu jest problematyczna w sprawie, ale sposób ustalania wysokości kursów w szczególności tzw. spreadu. Podnieść należy, że z dokumentów przedstawionych przez stronę pozwaną wynika, że rozbieżności między kursem (...), a kursem NBP dochodziły nawet do 22 groszy na 1 CHF. Podnieść również należy, że już w momencie gdyby pozwany chciał spłacić kredyt następnego dnia, to poprzez system przeliczeń i

doliczania spreadu, musiałby spłacić kwotę wyższą od kredytu zaciągniętego. Taką sytuację spowodował fakt, iż kredyt najpierw był przewalutowywany na franki szwajcarskie według kursu zakupu, a następnie przeliczane były wysokości poszczególnych rat w złotych według kursu sprzedaży. Tak przyjęte kursy maksymalizowały zysk Banku, natomiast były sprzeczne z rodzajem transakcji dokonywanej między Bankiem i klientem.

Sposób ustalania Tabel kursowych

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wskazuje, iż każdy banków, który był wierzycielem pozwanego tj. grecki bank (...) Oddział w W., który udzielił kredytu, następnie (...), który wszedł w prawa kredytodawcy i dalej (...) Bank S.A., który przejął prawa i obowiązki (...) - mógł inaczej regulować wysokość kursu i zmiana mechanizmu ustalania kursu oraz przeliczeń rat nie była uzależniona od zmiany umowy, lecz wynikała z Regulaminu. Zmiana sposobu przeliczania wysokości zadłużenia, a także poszczególnych rat nie zatem wymagała aneksowania umowy. Dowody w sprawie potwierdzają, że wysokość kredytu była wielokrotnie przeliczana wg różnych kursów. Co więcej, każdy z banków stosował inną politykę ustalania tabel kursowych. Kredytobiorca nie miał zaś żadnej możliwości nie tylko negocjowania, ale nawet przewidzenia sposobu (mechanizmu) ustalenia jego zadłużenia jak i wysokości. Podkreślić należy, że wysokość kursów była publikowana przez banki, ale niekoniecznie wewnętrzne procedury uprawniające każdy z banków do przygotowania tabel kursowych. Oczywiście dla pozwanego najważniejsze było pierwsze przeliczenie kredytu złotówkowego na franki szwajcarskie, tym niemniej każdy z banków następnie sam wg swoich zasad przeliczał wysokość zarówno kapitału jak i odsetek oraz opłat. W tym zakresie ani pierwotna umowa ani Porozumienie restrukturyzacyjne nie przewidywały konieczności wprowadzania zmian do umowy aneksem. W ocenie Sądu, o ile kwota odsetek może być zmienna w zależności od oprocentowania kredytu, o tyle w przypadku waloryzowania kapitału kursem waluty, wysokość zadłużenia w CHF powinna być ustalona raz, w momencie zaciągania zobowiązania jako równowartość konkretnej kwoty w walucie, a nie wielokrotnie obliczana w oparciu o zmienny kurs. Tymczasem, dokumenty przedstawione przez powoda wskazują, że kwota kapitału była również co najmniej kilkakrotnie zmieniana przez banki jeżeli chodzi o równowartość kapitału w CHF. Potwierdza to treść Porozumienia o restrukturyzacji z 23 grudnia 2009 r. (k.41 i nast.), gdzie wskazano iż na dzień 10 grudnia 2009 roku łączne zadłużenie pozwanego stanowiło równowartość 201.133,04 CHF, w tym kapitał 200.861,85 CHF, podczas gdy w Historii zmian struktury zadłużenia wygenerowanej przez (...) Bank wskazano, iż na tę datę saldo zadłużenia pozwanego wynosiło 201.287,21 CHF, w tym kapitał 200.952,32 CHF (k.404). Kwoty zapłacone kilka lat wcześniej były zatem przez kolejny Bank inaczej zarachowywane. Różnice nie są duże, tym niemniej świadczą o tym, że nawet uiszczone kwoty były cały czas ponownie przeliczane wg innych kursów.

Jeśli chodzi o procedurę ustalania kursu, to dopiero od 31 grudnia 2012 roku, po przejęciu zobowiązań banku przez (...) Bank (...) SA wprowadzono uporządkowany mechanizm ustalania kursu (por. k. 807-810 dla kredytów hipotecznych), jednakże zostało to zmienione po wejściu w życie ustawy antyspredowej i nie wpłynęło na sytuację pozwanego, gdyż w związku z uprawnieniami wynikającym z tej ustawy, pozwany od maja 2012 roku kupował CHF w kantorach i spłacał Bankowi należność we frankach szwajcarskich, a nie w złotych.

Ponadto, zdaniem Sądu, to uporządkowanie i doprecyzowanie sposobu ustalania mechanizmu obliczania kursu walut nie wpływa na ocenę ważności wcześniejszych postanowień umowy, albowiem umowa była wykonywana od lutego 2008 roku, natomiast (...) Bank przejął zobowiązania dopiero z dniem 31 grudnia 2012 roku.

Podkreślić należy, że dla ustalenia wysokości zadłużenia i harmonogramu spłat, zasadnicze znaczenie miało ustalenie wysokości kredytu w frankach szwajcarskich przy pierwszym przewalutowaniu oraz później w Porozumieniu restrukturyzacyjnym i aneksie do tego porozumienia (k.46), wcześniej kryteria ustalania kursu były niejasne, co potwierdzają rozbieżności między harmonogramem a wysokością zadłużenia określonego w porozumieniu restrukturyzacyjnym (karta 41 i 404).

Zgodnie z § 1 ust. 1 umowy, pozwany udzielił powodowi kredytu w PLN, jednakże informacja o kwocie kredytu w walucie obcej miała być przesłana kredytobiorcy dopiero wraz harmonogramem spłat w terminie do 14 dni od daty

uruchomienia kredytu (§ 1 ust. 4 umowy). W momencie zaciągania kredytu pozwany nie wiedział zatem jaka kwota wyrażona w CHF będzie przez niego spłacana tytułem kredytu.

Z pkt. II i pkt IV ust 1 Regulaminu kredytowania przedsiębiorców w (...) (załącznik do Zarządzenia nr (...) z dnia 4 grudnia 2006 r.), stanowiącego załącznik do zawartej Umowy wynika jedynie, że wypłata kredytu miała następować w złotowej równowartości kwoty w walucie na rachunek zgodny z celem kredytowania. Kwota kredytu w walucie miała być ustalana na podstawie kursu kupna dewiz waluty, do której indeksowany był kredyt, określonego w Tabeli Kursów, obowiązującej w momencie uruchomienia całego kredytu lub poszczególnych transz kredytu. Z kolei spłata rat kredytu miała następować w złotych według kursu sprzedaży dewiz określonego w Tabeli Kursów na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (IV ust 3 Regulaminu (...) k.987).

Podnieść należy, że zgodnie z artykułem 69 ust. 2 pkt. 2 Prawa bankowego, umowa kredytowa powinna określać wprost kwotę i walutę kredytu, a nie dodatkowo odsyłać do bliżej nieokreślonego powiązania, to jest indeksacji poprzez tabele kursów.

Zdaniem Sądu, znajdujące się w umowie oraz stanowiącym jej integralną część Regulaminie postanowienia kształtujące klauzule waloryzacyjne pozostają w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego i jako takie winny zostać uznane za bezskuteczne.

W ocenie Sądu, praktyka Banku ustalająca wysokość zadłużenia w sposób uniemożliwiający jakąkolwiek kontrolę i weryfikację była sprzeczna z dobrymi obyczajami. Zachowanie Banku pozostawało poza oddziaływaniem, a nawet wiedzą klienta, który post factum dowiadywał się ze zmienionego Regulaminu a także opóźnionych publikacji kursów, że wysokość jego zadłużenia uległa zmianie. Sposób działania kredytodawcy wskazuje na naruszenie zasad rzetelności uczciwości i lojalności, gdyż poza zmiennym oprocentowaniem zmienne były również zasady obliczania kursów.

Zasada swobody umów nie daje podstaw do przyjęcia, że jedna ze stron będzie mogła – bez zgody drugiej strony – ustalić wysokość świadczenia w sposób nieskrępowany po powstaniu stosunku zobowiązaniowego bez odwołania się do jego treści. Okoliczność, że Bank samodzielnie oznaczał sposób przeliczenia rat kapitałowo – odsetkowych przy braku sprzeciwu ze strony kredytobiorcy, nie może prowadzić do konkluzji, że został osiągnięty konsens. Skoro Bank miał możliwość oznaczenia wysokości świadczenia na podstawie stosunku zobowiązaniowego, natomiast z jego treści nie wynika, że druga ze stron będzie mogła wpływać (korygować) sposób oznaczenia wysokości tego świadczenia, to nie można twierdzić, że sposób oznaczenia wysokości świadczenia jednostronnie przez Bank został uzgodniony między stronami przez dochodzenie do konsensu. Druga strona nie mogła nie zgodzić się narzucony przez Bank sposób oznaczenia świadczenia, lecz wykonywała umowę kredytu w sposób określony przez Bank.

Należy również zauważyć, że w sprawie nie udowodniono, że doszło do obiektywnego ustalenia wysokości świadczenia. Z Regulaminu wyraźnie wynika, że w umowie kredytu strony przyznały uprawnienie Bankowi do oznaczenia świadczenia przez odniesienie się do Tabeli Kursów Banku, natomiast Regulamin nie precyzował sposobu ustalania tej tabeli. Strony w treści stosunku zobowiązaniowego nie dały Bankowi uprawnienia do oznaczenia wysokości świadczenia po zawarciu umowy kredytu w sposób obiektywny, lecz wręcz przeciwnie - świadczenie miało być oznaczone przez Bank na podstawie danych z Tabeli, ustalonej przez Bank. Jeżeli zatem kurs wymiany walut był określany w taki sposób, to w dalszym zakresie istotne jest ustalenie w oparciu o jakie kryteria ów kurs wymiany walut był ustalany, a jeżeli tak, to czy kryteria te zostały ustalone w umowie. Zdaniem Sądu, odpowiedź na ostatnie z tych pytań jest przecząca, gdyż umowa odsyła do Regulaminu, w którym nie był sprecyzowany mechanizm ustalania kursu waluty.

W ocenie Sądu, takie wykreowanie warunków umowy wskazuje na niezgodność z artykułem 353¹ k.c., gdyż pozostaje poza dozwolonymi granicami kształtowania umowy kredytu wynikającej z ustawy Prawo bankowe. Ponadto, sprzeczność umowy kredytu z właściwością (naturą) stosunku, powoduje jej sprzeczność z zasadą swobody umów wyrażoną w art. 353¹ k.c.

Sąd aprobuje pogląd, że co do zasady, zastosowanie klauzul waloryzacyjnych (walutowych) jest w umowie kredytu dopuszczalne, gdyż nie narusza ani zasady nominalizmu, ani też zasady swobody umów z art. 353¹ k.c., o ile pozwala na określenie koniecznych przedmiotowo postanowień umowy kredytowej, określonych w art. 69 Prawa bankowego. Sporządzenie umowy zgodnie z tymi przepisami wymaga więc zastosowania takiego mechanizmu na etapie określania kursu CHF na potrzeby ustalenia każdej kolejnej raty, który byłby niezależny od arbitralnych decyzji kredytodawcy, np. posłużenia się kursami innych instytucji finansowych (średnim kursem NBP), nawet z określonym w umowie, dopuszczalnym poziomem odstępstwa, tak aby kredytobiorca z góry mógł ustalić poziom, do którego ponosi ryzyko związane ze skorzystaniem z takiego kredytu w konkretnym banku, oferującym znane z góry warunki ustalania wysokości rat kapitałowych. Kredytobiorca musi takie zapisy zaakceptować, mimo że nie jest w stanie z góry przewidzieć kwotowego wymiaru poszczególnych rat. Granice swobody umów, związane z samą istotą, naturą umowy, również kredytowej, nie pozwalają więc na akceptację zapisów dotyczących ustalania kursu wymiany walut przy odwołaniu do bliżej nieokreślonych wewnętrznych aktów decyzyjnych banku w postaci polityk czy instrukcji. Zdaniem Sądu, w niniejszej sprawie postanowienia umowy pozwalały na jednostronne ustalenie kursu wymiany walut przez Bank, w oparciu o bliżej niedookreślone kryteria, a przez to kształtowały one jednostronnie wysokość świadczenia kredytobiorcy.

W umowie kredytu Bankowi pozostawiono w istocie swobodne określenie kwoty podlegającej zwrotowi przez kredytobiorcę, ponieważ ani umowa kredytu, ani Regulamin nie precyzowały sposobu w jaki kredytujący bank wyznaczał kursy walut. Zdaniem Sądu, takie rozwiązanie narusza istotę stosunku zobowiązaniowego umowy kredytu, o którym stanowi art. 353¹ k.c., co czyni tę umowę nieważną na podstawie art. 58 § 1 k.c.

Wskazać ponownie należy, że z treści § 1 analizowanej umowy wynika jedynie ogólnie, iż świadczenie ustalone jest na podstawie reguł Regulaminu, zatem wysokość zadłużenia uzależniona jest wyłącznie od zasad przyjętych w Regulaminie. Co więcej, jak wynika ze złożonych w sprawie dokumentów jak i zeznań świadka A. K. – dyrektora w (...) Banku, wysokość kursu była ustalana nie w oparciu o jasne reguły sprecyzowane w procedurze, czy w algorytmie, ale w sposób uznaniowy w oparciu o Politykę Banku.

W dniu 18 września 2009 r. Dyrektor Generalny (...) S.A. spółka akcyjna Oddział w Polsce wydał Politykę ustalania i aktualizacji kursów wymiany walut oraz przygotowania i aktualizacji tabeli kursowej w (...). W § 3 Polityki wskazano, że dopuszczalny i obowiązujący w Banku Spread Walutowy ustalany jest przez Dyrektora Departamentu Skarbu działającego w porozumieniu z Dyrektorem Generalnym Banku. Zgodnie z § 4 Polityki, określony w procentach Spread Walutowy to wynik ilorazu różnicy pomiędzy kursem sprzedaży, a kursem kupna danej waluty i kursu kupna tej waluty. Zgodnie z Polityką, Dyrektorzy poszczególnych jednostek organizacyjnych Banku odpowiedzialnych za produkty znajdujące się w ofercie Banku, mające związek z koniecznością dokonywania wymiany walutowej, mogli kierować do Dyrektora Departamentu Skarbu wnioski o zmianę Spreadu Walutowego (§ 5 pkt 1 Polityki). Zgodnie z § 6 Polityki, Kursy Walut miały być ustalane w oparciu o: a) **obowiązujący w Banku w danym czasie Spread Walutowy**; b) kursy średnie publikowane przez Narodowy Bank Polski; c) rynkowe kursy odpowiednich par walut; d) **ocenę bieżącej sytuacji rynkowej dokonaną przez Departament Skarbu**. Zgodnie z § 7 ust. 2 Polityki z uwzględnieniem ust. 3, Kursy Walut miały być ustalane przez Departament Skarbu, każdego dnia roboczego, bezpośrednio po rozpoczęciu dnia na warszawskim rynku międzynarodowym. Nadto, zgodnie z § 7 ust. 3 Polityki, każdego dnia, niezwłocznie po opublikowaniu średnich kursów walut przez Narodowy Bank Polski Departament Skarbu miał dokonywać aktualizacji Kursów Walut. Niezależnie od powyższego, w sytuacji, kiedy występowała duża zmienność kursów sprzedaży i kursów kupna walut na rynku międzynarodowym lub w innych sytuacjach określonych przez Dyrektora Departamentu Skarbu, Kursy Walut mogły być aktualizowane w terminach innych niż wskazane w zdaniu poprzedzającym (zarządzenie nr (...) Dyrektora Generalnego (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z dnia 18 września 2009 r. wraz załącznikiem w postaci Polityki ustalania i aktualizacji kursów – k. 811-818.).

Przywołany dokument Polityki, stanowiący rodzaj instrukcji potwierdza, że obok wymiernych wskaźników, Bank ustalając kursy kierował się własną oceną sytuacji rynkowej, który to parametr umożliwiał swobodne i dowolne kształtowanie wysokości kursów w Tabeli. Podobnie przyjęcie ustalanego również wewnętrznie przez Bank spreadu

jako podstawy/kryterium ustalania tabel kursowych umożliwiało tworzenie tabel kursowych z dużym marginesem uznaniowości.

W ocenie Sądu, zaprezentowany dokument dowodzi, że zasady ustalania wysokości kursu były niedookreślone. Mechanizm naliczania kursu i spreadu był ustalany w sposób dowolny, a wysokość kursu w Tabelach w sposób arbitralny.

Co więcej, w niniejszej sprawie sam powód w odpowiedzi na zarzuty (k.238 i nast.) przyznał, że kursy walut stosowane przez powoda wynikały z różnych czynników od niego niezależnych, będących wynikiem zmian zachodzących na rynkach walutowych (kursy średnie publikowane przez NBP, rynkowe kursy odpowiednich par walut) ale także w oparciu o bieżącą ocenę sytuacji rynkowej, dokonywaną przez Departament Skarbu. Aktualizacja kursów walut zamieszczanych w tabelach kursów walut Banku opierała się na wewnętrznym dokumencie Polityki ustalania i aktualizacji kursów wymiany walut oraz przygotowania i aktualizacji tabeli kursowej w (...) S.A., przy czym kluczowe zapisy zawarte zostały w rozdziale czwartym, który opisuje czynności dokonywane przy ustalaniu kursów walut. Zgodnie z § 3 i 4 dokumentu, ustalany jest spread walutowy, który następnie łączony jest z parami EURPLN i USDPLN. Po dokonaniu tych czynności dokonywano wyliczeń pozostałych kursów tj. CHF, CZKPLN, JPYPLN itd.

Również z zeznań świadka A. K. wynika, że dopiero pod koniec działalności banku (...) kwestie kursów ustalał **dokument rządu procedury, a wcześniej mogła to być instrukcja.** Podał, że kurs był ustalany w oparciu o kurs rynkowy publikowany w systemach (...) (kanadyjski) i (...) (amerykański), jednakże w tym zakresie zeznania świadka nie znajdują potwierdzenia w dokumentach. Zdaniem świadka, drugim czynnikiem wpływającym na wysokość kursu w Tabelach Banku była sytuacja makroekonomiczna w danym momencie lub przewidywanie zmian w najbliższych godzinach. Zeznał, że Bank nie chcąc narazić klientów na ryzyko, musiał walutę kupować taniej i sprzedawać ją nieco drożej co tworzyło tak zwany spread. Przyznał, że spread służył głównie do zabezpieczenia ryzyka banku i stanowił przychód Banku.

Dokumenty zgromadzone w sprawie wskazują, że po wejściu w życie ustawy antyspreadowej następcy prawni Banku greckiego, który udzielał kredytu, porządkowali i precyzowali kwestie kursów walut w kolejnych regulaminach, jednakże nie podważa to oceny, iż pierwotnie ustalona kwota zadłużenia przez Bank grecki pozostaje niewykazana co do sposobu ustalania kursów i spreadu.

W ocenie Sądu, taki sposób ustalania wysokości obciążenia kredytowego i harmonogramu spłat stanowi przejaw wykorzystywania przez Bank pozycji i wykraczał poza dobre obyczaje. Bank (...) S.A. Oddział w W. tworzył Tabele Kursów w oderwaniu od powszechnie przyjętych wskaźników jak tabele NBP, notowania (...) czy (...), uznaniowo i arbitralnie podchodząc do kwestii spreadu. Podnieść należy, że ten właśnie Bank ustalał pierwotną wysokość zadłużenia w przeliczając wypłacony kredyt na CHF, która to kwota stanowiła podstawę do ustalania wysokości poszczególnych rat w CHF, a następnie w PLN. Ponieważ wysokość zadłużenia należy do essentialia negotii umowy, umowa dotknięta jest wadami prawnymi powodującymi jej nieważność w rozumieniu art. 58 k.c. Ze względu na niedookreślone klauzule waloryzacyjne umowa przekraczała granicę swobody umów wynikającą z art. 353⁽¹⁾ k.c. Ponadto umowa była sprzeczna z przepisami ustawy i zasadami współżycia społecznego, w szczególności naruszała postanowienia art. 69 ust. 2 pkt 2 oraz 69 ust. 1 PrBank, ponieważ nie określała kwoty kredytu z uwagi na zastosowane mechanizmy waloryzacji. Sąd podziela wyrażony w orzecznictwie pogląd, iż klauzule kształtujące mechanizm przeliczeniowy określają główne świadczenie kredytobiorcy (por. wyroki SN z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115 i z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 25.09.2020 r., VI ACa 332/19). W postanowieniu Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 16 marca 2021 r. I CSK 635/20, wprost wyrażono stanowisko iż „Klauzula indeksacyjna zawarta w umowie kredytowej określa główne świadczenie stron”.

Ponownie należy podkreślić, że w łączącej strony umowie nie ma nawiązania do kryterium rynkowego, czyli zobiektywizowanego przez występujące w tym zakresie trendy, czy uśrednione notowania CHF. W umowie doszło do użycia konstrukcji indeksacji własnej banku, subiektywnej, sprowadzonej do jednostronnej decyzji banku, który został upoważniony do narzucenia pozwanym własnego kursu wymiany walut. Zdaniem Sądu, zasada swobody umów

nie zezwala na to, aby jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy kredytu narzucać drugiej stronie wymiar jej zobowiązań, szczególnie w zakresie podstawowych jej obowiązków wynikających z tej umowy. Nie jest do zaakceptowania taka umowa, w której kredytodawca w trakcie realizacji umowy może subiektywnie, własną decyzją wyznaczyć wysokość rat kredytowych bez odwołania się do kryteriów niezależnych, obiektywizujących dopuszczalną co do zasady indeksację, w tym notowań kursowych, tendencji, na które wpływają różnorodne wskaźniki oraz zjawiska rynkowe (por. wyrok sądu Apelacyjnego w Warszawie z 26.08.2020 r., sygn. akt VI ACa 801/19).

W przedmiotowej sprawie Bank na podstawie własnych tabel kursowych, bez właściwego odniesienia się do tego w umowie, kształtował wysokość zadłużenia kredytobiorcy, na co pozwany nie miał żadnego wpływu.

Mechanizm dwustopniowej operacji

W umowie kredytu z dnia 2 lutego 2008 r. kwota kredytu została określona na 458.780,00 zł indeksowane kursem CHF, ale saldo zadłużenia było ostatecznie wyrażone w walucie CHF poprzez wyliczenie kwoty uruchomionej transzy kredytu w złotych polskich za pomocą kursu kupna CHF określonego w Tabeli kursów sporządzonej przez poprzednika prawnego powoda. Z kolei spłaty poszczególnych rat pozwany dokonywał ponownie w złotych polskich, po przeliczeniu rat określonych w harmonogramie spłat we frankach szwajcarskich z zastosowaniem kursu sprzedaży walut określonego w Tabeli Kursów sporządzonej przez Bank do CHF obowiązującego w dniu spłaty poszczególnych rat. Stosowana przez Bank podwójna klauzula waloryzacyjna polegała na przeprowadzaniu dwustopniowej operacji. W pierwszym kroku powód przeliczał wskazaną w umowie kwotę złotych na franki szwajcarskie, stosując w tym celu kurs kupna CHF, co powodowało, że Bank uzyskiwał wyższą kwotę zadłużenia pozwanego. Ustalenie przez powoda niższego kursu kupna pozwoliło na zwiększenie kwoty kredytu należnego do spłaty przez pozwanego, co potwierdziła biegła w opiniach. Drugi krok zastosowania mechanizmu podwójnej waloryzacji polegał na tym, że pozwany dokonywał spłat poszczególnych rat po ich przeliczeniu na złote według kursu sprzedaży CHF, który jest zawsze wyższy niż kurs kupna waluty, gdyż zawiera marżę, jaką bank zarabia na obrocie dewizami, czyli tzw. spread walutowy. W ten sposób Bank powiększał swój zysk, zawyżając kwotę należną do spłaty.

Sąd podziela stanowisko pozwanego, iż działanie dwustopniowej klauzuli waloryzacyjnej przy przyjęciu raz kursu kupna, a raz sprzedaży zmuszało klienta Banku do ponoszenia znacznych dodatkowych nakładów finansowych na rzecz powoda, bez świadczenia jakiegokolwiek usługi w zamian.

Na uwagę zasługuje stanowisko pozwanego, iż sporządzone wyliczenie oparte o autentyczne kursy zastosowane przez powoda prowadzą do wniosku, że już w chwili przewalutowania kredytu pozwany stracił łącznie 31.924,80 zł w porównaniu z kursami NBP. Co więcej, nawet gdyby pozwany zdecydował się spłacić kredyt w tym samym dniu, w którym go przewalutował, musiałby liczyć się z koniecznością zapłaty kwoty znacznie wyższej od kwoty poddanej przewalutowaniu, mimo braku adekwatnego świadczenia wzajemnego w tym zakresie.

Sąd podziela wątpliwości wyrażane przez stronę pozwaną co do tego jakiej wysokości kredytu faktycznie udzielono, ponieważ określone przez powoda saldo zadłużenia nie odpowiadało kwocie kredytu wskazanej w umowie. Co istotne, klient sam nie był w stanie obliczyć wysokości wynikającego z umowy świadczenia, ani zweryfikować obliczeń Banku. Pozwany w chwili zawarcia umowy nie mógł znać kursu, według którego ustalona zostanie faktyczna kwota kredytu. Pozwany zasadnie podnosi, że kwota kredytu stanowiła niewiadomą, albowiem wymienionego iloczynu nie dało się wyliczyć.

Podkreślić ponownie należy, że umowa w żadnym miejscu nie definiowała Tabeli kursów wymiany walut banku, nie wskazywała jakie obiektywne, sprawdzalne czynniki brane są pod uwagę przy modelowaniu kursów wymiany walut, do których odnosi się powód. Zdaniem Sądu, powód ustalił tabelę samodzielnie i dowolnie, a zatem mógł samodzielnie manipulować wartością kursu kupna waluty w taki sposób, aby w dacie uruchomienia kredytu był on najbardziej korzystny dla niego. W konsekwencji oznaczenie wysokości świadczenia pozostawiono wierzycielowi, bez oparcia na obiektywnej podstawie. W ocenie Sądu, ukształtowanie w sposób istotnie dowolny, nieokreślony w umowie, nie dostatecznie precyzyjny wysokości kursu, według którego obliczane były raty spłaty kredytu oraz bieżące

saldo zadłużenia jest niezgodne nie tylko z art. 69 PrBank, ale także z art. 353¹ k.c. Sąd przychyliła się do stanowiska pozwanego, iż opisane ułożenie praw i obowiązków stron umowy jest sprzeczne z naturą stosunku umownego, gdyż za taki uznać należy stosunek prawny, którego treść mogłaby być następnie dowolnie kształtowana przez jedną ze stron.

Powyższe, zdaniem Sądu, doprowadziło do zachwiania równowagi praw i obowiązków stron stosunku zobowiązaniowego – powód przerzucił ryzyko kursowe na swojego kontrahenta, co nie może zasługiwać na aprobatę z punktu widzenia takich zasad współżycia społecznego jaka zasada szacunku wobec kontrahenta, uczciwości, zaufania, rzetelności, fachowości, zasada dobrych obyczajów handlowych, a także zasada przyzwoitości.

Zdaniem Sądu, powód zapewnił sobie stały zarobek przy każdej racie – niezależny od jakichkolwiek wahań obiektywnego kursu franka szwajcarskiego. Gdy kurs franka szwajcarskiego utrzymywał się na niskim poziomie, to rzeczywiście rata pozwanego również się zmniejszała – ale nie zmniejszał się zarobek powoda, który był jego zyskiem kosztem pozwanego.

Umowa stron może również zostać uznana za nieważną z uwagi na jej sprzeczność z zasadami współżycia społecznego, albowiem rażąco narusza zasadę równości stron zapewniając powodowi prawo do jej jednostronnego, swobodnego modyfikowania. Niezgodność postanowień umowy z art. 69 PrBank oraz art. 353¹ k.c. powoduje jej bezwzględną nieważność stosownie do art. 58 k.c. Nieważność ta dotyczy zapisów odnoszących się do kwoty kredytu oraz wysokości zobowiązania pozwanego z tytułu spłaty kredytu, w tym wysokości rat spłaty kredytu. Ponieważ są to postanowienia umowy charakteryzujące główne świadczenie stron, uniemożliwia to utrzymanie w mocy umowy w pozostałym zakresie zgodnie z art. 58 § 3 k.c. i czyni ją nieważną w całości.

Ponadto, nie ulega wątpliwości, że przy uznaniu sprzeczności umowy z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c., należy uznać jej nieważność z mocy samego prawa i ze skutkiem *ex tunc*, czyli już od daty jej zawarcia.

W ocenie Sądu, wprowadzone do umowy aneksy i Porozumienie restrukturyzacyjne nie mogły konwalidować bezwzględnej nieważności umowy kredytu – gdyż nie da się sanować bezwzględnie nieważnej umowy. Z tego samego powodu pozwany nie mógł skutecznie uznać długu podpisując aneksy i porozumienie restrukturyzacyjne, gdyż nie można uznać długu, który nie istnieje, ponieważ uznanie długu jest związane kausalnie z istnieniem długu i tak samo przez się nie może rodzić żadnego zobowiązania. Ponadto możliwa jest zmiana stanowiska i odstąpienie od uznania długu w toku procesu. Wówczas przedprocesowe uznanie długu pozostaje bez znaczenia prawnego.

Podnieść należy, że celem powoda było zawarcie umowy kredytu, o którym mowa w artykule 69 Prawa bankowego, a nie umowy, o której mowa w artykule 92 d Prawa bankowego, która to umowa jest zawierana z podmiotami działającymi profesjonalnie na rynku międzybankowym. Zgodnie z tym przepisem w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy, „Bank może zawrzeć umowę o kredytowy instrument pochodny lub inną umowę niż wymieniona w art. 92a ust. 1 i 3, na podstawie których następuje przeniesienie całości lub części ryzyka związanego z wierzytelnościami tego banku” (DZ. U. z 2007 r., Nr 42, poz. 272). Umowa zawarta na podstawie art. 92 d Prawa bankowego dotyczy zatem przeniesienia ryzyka walutowego. Zgodzić się należy z powodem, że tak ukształtowana treść umowy wykracza poza dopuszczalne granice wyznaczone przez artykuł 69 ustawy Prawo bankowe w związku z 353¹ k.c. i jest sprzeczna z treścią i celem zobowiązania.

Sąd podziela również stanowisko powoda, iż pozwany udzielił powodowi kredytu w walucie PLN, a nie w walucie CHF i to faktycznie udostępniona kwota w walucie PLN jest rzeczywistym świadczeniem wynikającym z umowy kredytu. Pozwany nigdy nie udostępnił na konto powoda waluty, ponieważ rachunek kredytowany nie jest rachunkiem w rozumieniu art. 49 prawa bankowego, lecz wyłącznie wewnętrzną ewidencją banku.

Dodatkowo, w ocenie Sądu, powód zasadnie podnosi, że konstrukcja umowy kredytu dawała pozwanemu bankowi dowolność w ustalaniu kursów walut mających zastosowanie do wpłaty kredytu i spłaty rat. Bank poprzez swoje indywidualne decyzje ustalał wysokość ostatecznego zobowiązania pozwanego do spłaty, co jest niezgodne z naturą

zobowiązań i z zasadami współzycia społecznego. Biegła w opinii sporządzonej w sprawie wyjaśniła, że różnice kursowe były na korzyść banku i były to różnice między kursem banku a kursem NBP.

Zdaniem Sądu, przyjęcie takiego mechanizmu rozliczeń powodowało, że Bank ponosił mniejsze ryzyko walutowe niż klient, gdyż banki mają możliwość reagowania przez instrumenty pochodne i realizację zabezpieczeń gdyby kurs franka szedł w dół, jednakże było dokładnie odwrotnie.

W przedmiotowej sprawie istotne jest, że powód nie złożył żadnych dokumentów potwierdzających sposób ustalania kursu przez grecki bank (...) S.A. Powołany na tą okoliczność przez powoda świadek A. K. (karta 1013 – 1015) jedynie ogólnie zeznał na temat sposobu ustalania tabel kursowych w Banku. Dokonując oceny, Sąd również miał na uwadze, że strony nie ustaliły tego w umowie.

Podnieść należy, że kursy stosowane przez Bank uwzględniały tzw. „spread” mający zabezpieczyć interes Banku w transakcjach międzybankowych, ale w efekcie doprowadzały do zwiększenia obciążenia kredytowego klienta, bez ekwiwalentu. Także z tego powodu umowa kredytu jest nieważna, albowiem narusza zasady współzycia społecznego na podstawie art. 58 § 2 k.c.

Mechanizm przeliczeń

Pozwany trafnie wskazał również na nieuczciwy charakter całego mechanizmu indeksacji, skutkujący naruszeniem przez umowę dobrych obyczajów kupieckich, a przez to zasad współzycia społecznego.

Podnieść należy, że przedmiotowa umowa w ogóle nie precyzowała rodzaju kursów stosowanych do obliczania zadłużenia tj. nie wskazywała czy przy przeliczeniu PLN na CHF i odwrotnie Bank stosuje kurs kupna, czy sprzedaży, a regulacje w tym przedmiocie znajdowały się w Regulaminie. Również aneks do umowy z 14 marca 2008 r. nie odnosił się do tej kwestii. Dopiero w Porozumieniu o restrukturyzacji kredytu z 23 grudnia 2009 strony oświadczyły, że Kredytobiorca posiada w Banku zadłużenie z tytułu Umowy, które według stanu na dzień 10 grudnia 2009 r. wynosi łącznie 569 206,50 PLN co stanowi równowartość 201 133,04 CHF według kursu sprzedaży CHF w Banku z dnia 14 grudnia 2009. Z kolei w aneksie do porozumienia z 9 grudnia 2010 r. wskazano, iż Kredytobiorca posiada w Banku zadłużenie z tytułu Umowy, które według stanu na dzień 29 listopada 2010 r. wynosi łącznie 634.476,20 PLN, co stanowi równowartość 198.820,57 CHF według kursu sprzedaży CHF obowiązującego w Banku w dniu 2 grudnia 2010 r., w tym: a) Kapitału kredytu: 197. 412, 89 CHF, b) wymagalne odsetki: 950, 68 CHF, c) odsetki naliczone od dnia zapadalności ostatniej spłaty 277,00 CHF, d) prowizje, opłaty i inne niż wymienione w punktach a)-c) koszty wynikające z Umowy: 180,00 CHF.

Postanowienia Regulaminu jak i Porozumienia wskazują zatem, że należność w CHF była przeliczana z PLN wg kursu kupna, a następnie raty w PLN były obliczane wg kursu sprzedaży. Zgodnie bowiem z Regulaminem będącym załącznikiem do umowy, kwota kredytu była ustalana na podstawie kursu kupna CHF określonego w Tabeli Kursów, obowiązującej w momencie uruchomienia transz kredytu, natomiast spłata kredytu następować miała w złotych wg kursu sprzedaży określonego w Tabeli Kursów na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty (k.987 – pkt. IV ust. 1 i 3 Regulaminu)

Kursy wg których przeliczano kwoty kredytu i uiszczanych rat były zatem odwrotne niż wynikałoby to z natury i właściwości stosunku prawnego.

W ocenie Sądu, Bank powinien zastosować mechanizm przeliczeń adekwatny do charakteru kredytu i jeżeli był to kredyt indeksowany, to Bank powinien przy przeliczeniu PLN na CHF zastosować kurs sprzedaży, gdyż transakcja bankowa w tym przypadku jest zbliżona do kantorowej. Zatem jeżeli klient dokonuje w kantorze wymiany PLN na CHF to kupuje CHF po kursie oferowanym przez kantor jako kurs sprzedaży. Kantor sprzedaje walutę CHF za PLN po kursie sprzedaży. Tymczasem, w przedmiotowej sprawie Bank, na podstawie Regulaminu przeliczał PLN na CHF po kursie kupna (niższym niż sprzedaży), mającym zagwarantować Bankowi większy zysk. Takie przeliczenie powodowało bowiem naliczenie większej ilości CHF niż przy zastosowaniu kursu sprzedaży. Analogicznie dalej - przy

zamianie CHF na PLN i obliczaniu wysokości każdej z rat, Bank stosował niewłaściwy kurs tj. sprzedaży zamiast kupna, co powodowało naliczenie większej ilości złotych do spłaty niż przy kursie kupna (kurs kupna w kantorze jest niższy niż sprzedaży).

W ocenie Sądu, nie budzi wątpliwości, że klient nie będący bankiem nie jest w stanie zabezpieczyć się długoterminowo przed ryzykiem walutowym dokonując transakcji na przykład na (...) czy biurze maklerskim, gdyż takie transakcje wykonują instytucje finansowe.

Sąd stoi na stanowisku, że rodzaj kursu (kupna lub sprzedaży) stosowany do przeliczania rat powinien być taki sam niezależnie od tego, czy klient banku dokonał wymiany waluty w banku udzielającym kredyt, czy w dowolnym innym miejscu np. kantorze. Z tego powodu właściwym i zgodnym z naturą umowy kredytu waloryzowanego kursem do stosowania przy przeliczaniu uiszczanych rat jest kurs kupna, a nie sprzedaży, czyli odwrotnie niż jest to wskazane w przedmiotowej umowie.

Powyżej opisana sprzeczność umowy z naturą stosunku wynikająca z błędnego mechanizmu kursów przeliczeniowych jest ściśle powiązana ze sprzecznością tej umowy z zasadami współżycia społecznego. Należy bowiem zauważyć, że wskazane w umowie rodzaje kursów przeliczenia kwoty kredytu i rat kapitałowo-odsetkowych specjalnie zostały przez bank wskazane odwrotnie niż wynikałoby to z właściwości stosunku prawnego i ekonomicznego znaczenia dokonywanych przeliczeń. Narzucone przez bank kursy miały bowiem na celu zmaksymalizowanie zysków banku na tzw. „spreadach” (różnicy między kursem sprzedaży i kursem kupna), a także pozwalały bankowi na zniwelowanie ryzyka walutowego związanego z udzielanymi kredytami waloryzowanymi do walut obcych. Wskazane w umowie kursy odpowiadały bowiem swoim rodzajem kursom stosowanych do transakcji dokonywanych przez pozwany Bank na rynku międzybankowym, co potwierdził świadek A. K.. Tymczasem właściwe kursy powinny dotyczyć relacji Bank – kredytobiorca, a nie transakcji dokonywanych przez pozwanego z innymi bankami. W efekcie zawieranych transakcji na rynku międzybankowym, w każdym momencie trwania umowy kredytu bank posiadał tzw. zamkniętą opcję walutową, czyli był zabezpieczony przed jakimikolwiek wahaniami kursów CHF, a całe ryzyko związane ze zmianą kursu walut ponosił kredytobiorca.

Ustawa „antyspreadowa”

Analizując stanowiska stron i treść zawartej umowy, nie można także pominąć oceny wpływu tzw. „ustawy antyspreadowej” na ważność przedmiotowej umowy.

Ustawą z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 Nr 165, poz. 984, tzw. „Ustawa antyspreadowa”), która weszła w życie 26 sierpnia 2011 r., dodano do art. 69 ust. 2 pr. bank. pkt 4a dotyczący kolejnego elementu umowy - w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa powinna wskazywać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. W art. 69 został dodany ust. 3 pozwalający kredytobiorcom na spłatę kredytu bezpośrednio w walucie w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska.

Zgodnie z art. 4 Ustawy antyspreadowej, w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie tej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone – do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie nałóżono na banki obowiązek dokonania bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

Przedmiotowa umowa kredytu zawarta została przed wejściem w życie Ustawy antyspreadowej, jednakże w dniu wejścia jej w życie tj. 26 sierpnia 2011 r. (i nadal) kredyt nie został w całości spłacony, dlatego do części niespłaconego kredytu należy stosować przepisy nowe. W orzecznictwie wskazuje się, że wykładnia systemowa powyższych przepisów świadczy o tym, iż wolą ustawodawcy było co do zasady utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów

denominowanych, z ewentualną korektą treści zobowiązań stron w przypadku ich nieważności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10 marca 2021 r., I ACa 427/20).

W ocenie Sądu, strona pozwana słusznie podnosi, że ustawa antyspreadowa dała wyraz zasadzie nie retrospektywnego działania prawa stanowiąc, że jeśli idzie o stosunki ciągle trwające w dniu jej wejścia w życie, to może ona mieć zastosowanie wyłącznie do części niespłaconej, zatem do określenia zasad ustalania kursów walut stosowanych do rozliczenia niespłaconych rat (kursu sprzedaży) pod warunkiem zawarcia aneksu do umowy, a nie samej indeksacji czy zastosowanych kursów kupna do jej dokonania. Przedmiotowa Ustawa nie ma jednak wpływu na ważność zawartej umowy, gdyż w umowie strony nie ustaliły sposobu ustalania wysokości kursu. Ponadto rzeczywiste operacje księgowe służące do zaindeksowania kredytu w PLN na CHF nie zostały odzwierciedlone w ogóle w treści umowy, gdyż nawet przyjmując, że pozwany mógł pod pojęciem indeksacji rozumieć transakcję zbliżoną do wymiany waluty PLN na CHF na rynku w kantorze, to w rzeczywistości Bank pod postacią indeksacji dokonywał szeregu operacji księgowych oraz na rynku międzybankowym, o których umowa milczy. Skoro po wejściu ustawy antyspreadowej strony nie zawarły aneksu, to umowa kredytu nie uzyskiwała cech ważności.

Powyższe rozważania pozwalają uznać, że przedmiotowa umowa kredytu nr z dnia 7 lutego 2008 r. nie wskazywała prawidłowo, zgodnie z charakterem umowy, jakie są zasady spłaty kredytu.

Biorąc pod uwagę, że strony miały wolę zawarcia umowy o kredyt indeksowany do waluty (art. 65 KC), oraz że klauzule indeksacyjne należą do głównych postanowień umowy, w związku z tym wyeliminowanie niedozwolonych postanowień umownych zmienia istnienie kształt umowy kredytu. W takim przypadku nie ma możliwości, aby wyznaczyć treść umowy w zakresie dotyczącym wyeliminowanych klauzul umownych – przez zasady współzycia społecznego i ustalone zwyczaje (art. 56 k.c., art. 354 k.c.).

Nie ma też żadnych podstaw do stosowania średniego kursu NBP plus marża banku, gdyż w takim przypadku doszłoby do zaniknięcia ryzyka kursowego. Kurs NBP nie jest kursem rynkowym (transakcyjnym) i nie uwzględnia bieżących zmian w rynku. Wyeliminowanie zatem ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu denominowanego albo indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze średnim kursem NBP, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. wyrok SN z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134). Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością).

Wobec braku w umowie elementów przedmiotowo istotnych, zobowiązanie kredytowe nie powstało. Brakującymi elementami umowy są właściwe zasady spłaty kredytu.

Obowiązki informacyjne

Zgodzić się należy z twierdzeniem pozwanego, że Bank nie sprostał również obowiązkowi informacyjnym. Podnieść należy, że kredytobiorca prowadzi małą firmę, ma wykształcenie techniczne i nie jest podmiotem zajmującym się finansowaniem, czy obrotem instrumentami finansowymi, lecz świadczeniem usług z zakresu poligrafii i reklamy. Nie ma zatem fachowej wiedzy w zakresie finansów i inwestowania. Nie prowadzi transakcji walutowych, nie osiąga dochodów w walutach i nie ma w walutach oszczędności. Bank powinien zatem przedstawić klientowi obszerną informację i rzeczywiste ryzyka związane z wzrostem kursu CHF, z użyciem symulacji na piśmie i przekazaniem informacji o kursie franka szwajcarskiego w ciągu kilku ostatnich lat wstecz, a przynajmniej kursów CHF od 2000 r.

Tymczasem przesłuchany w sprawie pozwany podał, że Bank takich informacji nie udzielił, wręcz przeciwnie – pracownik Banku zapewniała, że kurs jest stabilny a kredyt bezpieczny.

Bank nie tylko nie wyjaśnił pozwanemu ryzyka związanego z zawarciem umowy kredytu, ale wprowadził w błąd sugerując, że to produkt bezpieczny. Sąd zatem uznał, że umowa kredytu zawarta przez strony jest nieważna jako

mająca na celu obejście bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa. Zdaniem Sądu, materiał sprawy wskazuje, że Bank nie spełnił spoczywającego na nim obowiązku informacyjnego wobec klienta, albowiem nie przedstawił w sposób rzetelny ryzyka walutowego powiązanego z umową. W ocenie Sądu, tak daleko idące zaniechanie spełnienia obowiązków Banku, stanowi nie tylko o sprzeczności umowy z ustawą, ale również z zasadami współzycia społecznego, tj. lojalnością i uczciwością wobec kontrahenta. Bank, posiadając specjalistyczną wiedzę dotyczącą transakcji walutowych był w stanie zabezpieczyć się przed ryzykiem kursowym, jednakże nie poinformował kredytobiorcy o występującym ryzyku. W ocenie Sądu, korzyści strony pozwanej wynikające z niższej stopy oprocentowania kredytu waloryzowanego tj. LIBOR zamiast WIBOR (okoliczność powszechnie znana), nie równoważyły ryzyka, którym obciążono kredytobiorcę, a przed którym Bank był całkowicie zabezpieczony za pomocą odpowiednich operacji na rynku międzybankowym.

Podsumowując, Sąd uznał, że Bank zawierając przedmiotową umowę kredytu waloryzowanego, naruszył bezwzględnie obowiązujące przepisy. Postanowienia umowne dotyczące rodzaju kursu stosowanego przy przeliczaniu kwoty kredytu i spłacanych rat były sprzeczne z naturą tego stosunku prawnego, ponieważ nie odpowiadały faktycznemu, ekonomicznemu znaczeniu dokonywanych transakcji walutowych między Bankiem i pozwanym. Ponadto, Bank zaniechał należytego poinformowania o ryzyku walutowym związanym z udzielonym kredytem, podczas gdy sam mógł zabezpieczyć swoje pozycje walutowe odpowiednimi transakcjami na rynku międzybankowym. Co istotne, stosowane przez Bank kursy walutowe kupna/ sprzedaży służyły wyłącznie interesom Banku, albowiem odpowiadały swojemu rodzajowi transakcjom dokonywanym na rynku międzybankowym, ale nie odpowiadały ekonomicznemu znaczeniu transakcji klient - Bank. Powyższe działania w sposób rażący naruszały równowagę między korzyściami, a ryzykiem ponoszonymi przez każdą ze stron. Pozwany był bowiem całkowicie niezabezpieczony w przypadku niekorzystnych zmian kursów walut, podczas gdy Bank nie ponosił ryzyka takich zmian.

Każdy z Banków, które wchodziły w ogół praw i obowiązków kredytodawcy tj. greckiego banku (...),(...) a następnie (...) w sposób odmienny ustalał tabelę kursów i spread, na co kredytobiorca nie miał żadnego wpływu. Zdaniem Sądu, taka sytuacja zachwiała równowagę kontraktową między stronami oraz była sprzeczna z zasadą uczciwości biznesowej, nawet przy uwzględnieniu niekonsumenckiego statusu pozwanego w niniejszej sprawie. Każdorazowo ustalając wysokość spłat, również w Porozumieniu restrukturyzacyjnym z 23 grudnia 2009 r. Bank nadużywał swojej pozycji i dążył do zmaksymalizowania zysków. Konsekwencją sprzeczności umowy kredytu z naturą stosunku oraz zasadami współzycia społecznego jest jej nieważność, zgodnie z art. 58 § 1 i 2 k.c.

W przedmiotowej sprawie Sąd uznał, że nieważność dotyczy całości umowy zawartej przez strony. Nieważność przedmiotowej umowy kredytu wynika ze sprzeczności umowy z naturą, celem i zasadami współzycia społecznego. Taka konkluzja stanowi wynika oceny postanowień zawartych w umowie. Podnieść należy, że umowa w ogóle nie obejmowała kwestii ustalania wysokości kredytu i wysokości rat.

Ponadto umowa jest nieważna jako sprzeczna z zasadami współzycia, ponieważ Bank przedstawiając pozwanemu konkretny produkt bankowy w postaci kredytu waloryzowanego CHF zachował się w sposób niełojalny nie informując o ryzyku walutowym związanym z umową. Innymi słowy, nieważność umowy sprowadza się nie tylko do jej określonych fragmentów, ale także okoliczności jej zawierania.

W niniejszej sprawie nie można pominąć faktu, że sporządzona w sprawie przez biegłą M. H. opinia potwierdza stanowisko pozwanego, że pozbawienie treści stosunku prawnego łączącego strony klauzul waloryzacyjnych prowadzi do uznania, że w chwili złożenia przez powoda wypowiedzenia umowy, pozwany nie zalegał ze spłatą poszczególnych rat kredytu z uwagi na nadwyżkę, jaka powstała wskutek uiszczenia przez pozwanego spłat wcześniejszych rat kredytu na podstawie klauzul waloryzacyjnych opartych na niekorzystnych i niedopuszczalnych w okolicznościach niniejszej sprawy kursach walut. Z opinii biegłej wynika, że przy przyjęciu, że kredyt był udzielony w PLN i przy zastosowaniu WIBOR 3 M nadpłata po stronie pozwanego wynosiła 21.127,97 zł, natomiast przy przyjęciu do obliczania rat średniego kursu CHF z tabel NBP, nadpłata wynosiła 5.341,74 zł. Nie istniała zatem podstawa do wypowiedzenia umowy i postawienia w stan wymagalności całego zadłużenia.

Wobec nieważności całej umowy zawartej przez strony, wzajemne rozliczenia stron należało ocenić na podstawie przepisów dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia, w szczególności świadczenia nienależnego.

Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Artykuł 410 § 1 k.c. stanowi, że przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że rozliczenie stron nieważnej umowy kredytu indeksowanego powinno nastąpić na podstawie art. 405-411 k.c. przy uwzględnieniu stanu wzbogacenia na dzień wyrokowania (tak m.in. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 4 grudnia 2019 r., sygn. akt I ACa 442/18). Co do zasady przepisy regulujące zwrot nienależnego świadczenia w razie nieważności umowy mają na celu odwrócenie jej skutków, a więc doprowadzenie do stanu, w jakim strony były przed zawarciem nieważnego kontraktu. Podkreślenia jednak wymaga, że umowa kredytu nie jest umową wzajemną, ponieważ przedmiot świadczenia najpierw przechodzi do dłużnika, a następnie jest przez niego w częściach zwracany wierzycielowi. Przytoczyć należy stanowisko Sądu Apelacyjnego w Warszawie (wyrok z 30 grudnia 2019 r., sygn. akt I ACa 697/18), zgodnie z którym w przypadku nieważnych umów kredytu (umów niewzajemnych), stroną pierwotnie wzbogaconą jest kredytobiorca, który otrzymał od banku sumę kredytu. Bank zaś staje się wzbogacony z chwilą, gdy suma spłaconych przez konsumenta rat kredytu przewyższa wysokość przekazanego mu przez bank kapitału – i jedynie w zakresie nadpłaty.

Sąd podziela pogląd wyrażony w wyżej przytoczonym wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, że nie ma podstaw prawnych, a także względów aksjologicznych, które uzasadniałyby stosowanie do rozliczeń z nieważnej umowy kredytu tzw. teorii dwóch kondykcji. Z samych przesłanek powstania roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia wynika, że dwie strony tej samej nieważnej umowy nie mogą być jednocześnie względem siebie zubożone i wzbogacone. Zubożona jest tylko ta strona, która świadczyła w pieniądzu więcej niż uzyskała w związku z tym świadczeniem od strony przeciwnej. Przesłanką roszczenia z tytułu nienależnego świadczenia jest wzbogacenie strony, które może być zmienne w czasie. Stąd właściwym w przypadku rozstrzygnięcia roszczenia z tytułu nieważnej umowy kredytu waloryzowanego jest ustalenie, jaką kwotę na dzień wydania orzeczenia przekazał bank, a w jakiej wysokości spłatę uzyskał od kredytobiorcy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, należało uznać, że pozwany pozostaje bezpodstawnie wzbogacony względem Banku na łączną kwotę 40.863,58 zł. Pozwany otrzymał bowiem od Banku kwotę 458.780 zł, natomiast spłacił łącznie kwotę 417.916,42 zł. Podkreślenia wymaga, że pozwany nie kwestionował w toku procesu wysokości uiszczonych rat kapitałowo-odsetkowych.

Jednocześnie, niezależnie od przyjęcia teorii salda, na marginesie należy zauważyć, że w przedmiotowej sprawie pozwany skutecznie pismem z dnia 13 października 2021 r. zgłosił zarzut potrącenia co do kwoty spłaconej. W piśmie tym pozwany zgłosił do potrącenia należność w wysokości 458.780 zł, przyjmując jako podstawę obliczeń zapłaconej kwoty 80.947,10 CHF kurs CHF wg tabel NBP z dnia nadania pisma tj. w wysokości 4,2684 zł. Z takim stanowiskiem co do obliczeń kwoty zgłaszanej do potrącenia nie można się zgodzić. Prawidłowy jest bowiem średni kurs z dnia spłaty, co obliczała biegła w opinii. W datach spłat rat obowiązywał bowiem inny kurs CHF. Podnieść należy, że pozwany kupował franki szwajcarskie w kantorze i wpłacał je do Banku, a zatem jego majątek został zubożony o kwotę jaką musiał zapłacić w PLN w datach zakupu franków. Zubożenie co do kwoty wpłaconych do Banku wynosi zatem łącznie przy zastosowaniu średniego kursu NBP - 417.916,42 zł, jak wskazała biegła.

Nawet zatem w przypadku przyjęcia teorii dwóch kondykcji, wobec skutecznego podniesienia przez pozwanego zarzutu potrącenia i spłacenia przez pozwanego kwoty 417.916,42 zł, Sąd nie miał podstaw do zasądzenia całej kwoty dochodzonej pozwem.

W uchwale z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, Sąd Najwyższy uznał, iż wobec istnienia po stronie Banku roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia w postaci wypłaty kapitału, pozwanemu służy zarówno zarzut potrącenia jak i zatrzymania. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że w przypadku nieważnej umowy kredytu jako świadczenie nienależne należy kwalifikować przede wszystkim przekazanie przez bank środków pieniężnych niedoszłemu kredytobiorcy, który na podstawie art. 410 § 1 w związku z art. 405 KC staje się zobowiązany do ich zwrotu, z tym że wymagalność tego zobowiązania zależy od wezwania bezpodstawnie wzbogaconego do zwrotu stosownie do art. 455 KC (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76, niepubl., z dnia 16 lipca 2003 r., V CK 24/02, OSNC 2004, nr 10, poz. 157, z dnia 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03, IC 2004, nr 11, s. 43, z dnia 18 stycznia 2017 r., V CSK 198/16, niepubl. oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNCP 1991, nr 7, poz. 93, z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 75, z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 37/10, OSNC 2011, nr 1, poz. 2). Zdaniem Sądu Najwyższego, zarówno w przypadku zobowiązania do zwrotu wykorzystanego kredytu, jak i zwrotu przez Bank spłaconych przez klienta rat, chodzi o zwrot określonej kwoty środków pieniężnych, a różnica dotyczy tytułu: zamiast zamierzonego przez strony umownego obowiązku zwrotu kredytu ma podstawę art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, źródłem zobowiązania jest art. 410 § 1 w związku z art. 405 KC. Między bankiem a niedoszłym kredytobiorcą powstają wówczas różne zobowiązania restytucyjne: zobowiązanie niedoszłego kredytobiorcy do zwrotu wykorzystanych środków pieniężnych oraz zobowiązania banku do zwrotu uiszczonych płatności. Z powołanej uchwały wynika również, że na podstawie art. 497 w związku z art. 496 KC, jeżeli wskutek nieważności umowy wzajemnej strony mają dokonać zwrotu świadczeń wzajemnych, każdej z nich przysługuje prawo zatrzymania, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Zdaniem Sądu Najwyższego, nawet w przypadku nieważności umowy wzajemnej zobowiązania stron do zwrotu otrzymanych nienależnie świadczeń są co do zasady od siebie niezależne, co odpowiada aprobowanej w doktrynie i przez Sąd Najwyższy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Glosa 2020, nr 4, s. 67) teorii dwóch kondykcji, przeciwstawianej teorii salda, zgodnie z którą w przypadku nieważnej umowy wzajemnej przedmiotem roszczenia restytucyjnego nie jest osobno każde ze spełnionych świadczeń, lecz jedynie nadwyżka wartości jednego z nich nad wartością drugiego, w związku z czym poszczególne świadczenia wzajemne stanowią jedynie wartości rachunkowe i powstaje tylko jedno roszczenie restytucyjne, a dłużnikiem jest ten, komu ta nadwyżka (dodatnie saldo) przypadła.

W cytowanej uchwale Sąd Najwyższy również uznał, iż wobec dwóch niezależnych roszczeń powoda o zwrot wpłaconych rat i pozwanego o zwrot nienależnie wypłaconego kapitału, zagrożeniom związanym z niewypłacalnością jednego z obustronnie wzbogaconych zapobiega w znacznej mierze przewidziane w art. 497 w związku z art. 496 KC prawo zatrzymania otrzymanego świadczenia, dopóki druga strona nie zaoferuje zwrotu otrzymanego świadczenia albo nie zabezpieczy roszczenia o zwrot. Sąd Najwyższy wskazał, że zabezpieczeniu interesów stron nieważnej umowy, zobowiązanych do zwrotu otrzymanych świadczeń jednorodząjowych (w tym pieniężnych) przed ryzykiem niewypłacalności dłużnika, i uproszczeniu rozliczeń, może również służyć instytucja potrącenia (por. art. 498 i n. KC), która także zakłada jednak złożenie stosownego oświadczenia woli, co jest wyrazem poszanowania autonomii woli uprawnionego. Dół formularza

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie powód może zatrzymać kwotę nominalną spłaconego kredytu w PLN w wysokości 417.916,42 zł, gdyż taka kwota została uzyskana przez pozwanego tytułem nienależnego świadczenia i dodatkowo może domagać się dopłaty do kwoty stanowiącej różnicę między wysokością wypłaconego kredytu a dokonanymi spłatami. Zasadzeniu zatem podlega różnica między kwotą spłaconą przez pozwanego, a uzyskaną od Banku, tj. kwota 40.863,58 zł (458.780 zł - 417.916,42 zł = 40.863,58 zł), o czym orzeczono w pkt. 1 wyroku.

Dalej idące żądanie powoda tj. żądanie zapłaty kwoty 608.040,82 zł (648.904,40 zł - 40.863,58 zł = 608.040,82 zł), podlegało oddaleniu (pkt. 2 wyroku). Odsetki ustawowe za opóźnienie od zasądzonej kwoty przyznano powodowi na podstawie art. 481 k.c. od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu, zasądzone roszczenie nie jest przedawnione, gdyż bieg terminu przedawnienia roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia nie rozpoczął swojego biegu, Termin ten biegnie od daty stwierdzenia przez sąd

nieważności umowy. Wyrok sądowy „unieważniający” umowę kredytową indeksowaną kursem waluty obcej ma bowiem charakter konstytutywny, a nie deklaratywny. Podstawą rozliczeń stron będzie wówczas przepis art. 410 § 2 zd. 2 k.c. odnoszący się do sytuacji gdy podstawa prawna świadczenia odpadła w czasie trwania umowy. Aprobata tego stanowiska oznacza, że roszczenie wymagalne jest od chwili wydania takiego konstytutywnego orzeczenia (z tą datą również rozpoczyna bieg termin przedawnienia roszczeń o zwrot świadczeń stron nieważnej umowy kredytowej) – wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - I Wydział Cywilny z dnia 22 grudnia 2020 r., I ACa 745/19.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. i dokonał stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu ustalając, która ze stron i w jakim zakresie proces wygrała (przegrała). Powódka przegrała proces w 94%, natomiast pozwany w 6% i w takich udziałach każda ze stron powinna partycypować w kosztach procesu. Zgodnie z art. 108 § 1 zd. 2 k.p.c. Sąd szczegółowe wyliczenie kosztów procesu pozostawił referendarzowi sądowemu.

sędzia Agnieszka Grzybczak-Stachyra

10.01.2022 r.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)

sędzia Agnieszka Grzybczak-Stachyra